

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2013 m. gruodžio 12 d.¹

Byla C-293/12

Digital Rights Ireland Ltd

prieš

**Minister for Communications, Marine and Natural Resources,
Minister for Justice, Equality and Law Reform,
Commissioner of the Garda Síochána
Ireland**

ir

The Attorney General

(High Court of Ireland (Airija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

ir

Byla C-594/12

Kärntner Landesregierung

Michael Seitlinger

ir

Christof Tschohl,

Andreas Krisch,

Albert Steinhauser,

Jana Herwig,

Sigrid Maurer,

Erich Schweighofer,

Hannes Tretter,

Scheucher Rechtsanwalt GmbH,

Maria Wittmann-Tiwald,

Philipp Schmuck,

Stefan Prochaska,

ir kt.

(Verfassungsgerichtshof (Austrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Elektroniniai ryšiai — Direktyva 2006/24/EB — Duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant elektroninių ryšių paslaugas, saugojimas — Galiojimas — ESS 5 straipsnio 4 dalis — Sąjungos veiksmų proporcingumas — Pagrindinių teisių chartija — 7 straipsnis — Privataus gyvenimo gerbimas — 8 straipsnis — Asmens duomenų apsauga — 52 straipsnio 1 dalis — Apribojimas — Įstatymo kokybė — Naudojimosi pagrindinėmis teisėmis apribojimų proporcingumas“

¹ — Originalo kalba: prancūzų.

1. Šiose bylose Teisingumo Teismui pateikti du prejudiciniai klausimai dėl Direktyvos 2006/24/EB², suteikiantys galimybę pareikšti nuomonę dėl sąlygų, kuriomis konstitucingumo požiūriu Sąjungai leidžiama numatyti naudojimosi pagrindinėmis teisėmis apribojimą, kaip tai suprantama būtent pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos³ 52 straipsnio 1 dalį, kuris būtų įtvirtintas direktyvoje ir ją perkeliančiose nacionalinėse priemonėse⁴. Nagrinėjamas apribojimas yra ūkio subjektams nustatyta pareiga rinkti ir nustatytą laiką saugoti didelį kiekį duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant piliečiams elektroninių ryšių paslaugas visoje Sąjungos teritorijoje, kad būtų užtikrintas šių duomenų prieinamumas tiriant sunkius nusikaltimus, vykdam būdžiamąjį persekiojimą ir užtikrinant tinkamą vidaus rinkos veikimą. Siūlau į šį klausimą pateikti trijų dalių atsakymą.

2. Pirmoje dalyje nagrinėsiu Direktyvos 2006/24 proporcingumą pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį. Antroje patikrinsiu, ar galima pripažinti įvykdyta Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą sąlygą, pagal kurią bet koks naudojimosi pagrindinėmis laisvėmis apribojimas turi būti „numatytas įstatymo“. Galiausiai trečioje dalyje vertinsiu, ar Direktyva 2006/24 nepažeistas proporcingumo principas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį.

3. Vis dėlto prieš pradėdant nagrinėti minėtas tris problemas, išanalizuosiu tris klausimus, kurie man atrodo būtini norint gerai suprasti *High Court* (Airija) ir *Verfassungsgerichtshof* (Austrija) pateiktuose prejudiciniuose klausimuose keliamas teisėtumo vertinimo problemas.

I – Teisinis pagrindas

A – Sąjungos teisė

4. Be Direktyvos 2006/24 nuostatų, kurių teisėtumas ginčijamas abiejose bylose, ir Chartijos nuostatų, Teisingumo Teismui šiose bylose pateiktiems prejudiciniams klausimams vertinti reikšmingos Sąjungos teisės nuostatos įtvirtintos 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo⁵ ir 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyvoje dėl privatumo ir elektroninių ryšių)⁶. Šios direktyvos ir jų pagrindinės nuostatos bus pristatomos toliau, kai to reikės nagrinėjimo tikslais.

2 — Šiuo atveju tai yra 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB (OL L 105, 2006, p. 54).

3 — Toliau – Chartija.

4 — Reikia pažymėti, kad dėl Direktyvos 2006/24 perkėlimo buvo pateikta daug ieškinų dėl pažeidimo pripažinimo ir vis dar nagrinėjamas ieškinys, paremtas SESV 260 straipsnio 3 dalimi (byla *Komisija prieš Vokietiją*, C-329/12).

5 — OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355. Dėl kilusių ginčų, susijusių su šios direktyvos perkėlimu, žr. 2010 m. kovo 9 d. Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (C-518/07, Rink. p. I-1885); 2012 m. spalio 16 d. Sprendimą *Komisija prieš Austriją* (C-614/10); plačiau taip pat žr. 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimą *Österreichischer Rundfunk ir kt.* (C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, Rink. p. I-4989); 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Lindqvist* (C-101/01, Rink. p. I-12971); 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimus *Huber* (C-524/06, Rink. p. I-9705) ir *Satakunnan Markkinapörssi ir Satamedia* (C-73/07, Rink. p. I-9831); 2009 m. gegužės 7 d. Sprendimą *Rijkeboer* (C-553/07, Rink. p. I-3889); 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Volker und Markus Schecke ir Eifert* (C-92/09 ir C-93/09, Rink. p. I-11063); 2011 m. lapkričio 24 d. sprendimus *Scarlet Extended* (C-70/10, Rink. p. I-11959) ir *ASNEF ir FECEMD* (C-468/10 ir C-469/10, Rink. p. I-12181) ir 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Worten* (C-342/12).

6 — OL L 201, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 514. Dėl kilusių ginčų, susijusių su šios direktyvos perkėlimu, žr. 2005 m. balandžio 28 d. sprendimus *Komisija prieš Liuksemburgą* (C-375/04) ir *Komisija prieš Belgiją* (C-376/04) ir 2006 m. birželio 1 d. Sprendimą *Komisija prieš Graikiją* (C-475/04); plačiau taip pat žr. 2008 m. sausio 29 d. Sprendimą *Promusicae* (C-275/06, Rink. p. I-271); 2009 m. vasario 19 d. Nutartį *LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten* (C-557/07, Rink. p. I-1227); 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Deutsche Telekom* (C-543/09, Rink. p. I-3441); minėtą Sprendimą *Scarlet Extended*; 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Bonnier Audio ir kt.* (C-461/10) ir 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Probst* (C-119/12).

B – Nacionalinės teisės sistemos

1. Airijos teisė (Byla C-293/12)

5. Airijos Konstitucijos 29 straipsnio 4 dalies 6 punkte numatyta, kad Konstitucijos nuostatos nepanaikina valstybės įstatymų, veiksmų arba priemonių, būtinų vykdant narystės Europos Sąjungoje arba Bendrijose įsipareigojimus, galios, taip pat netrukdo Europos Sąjungos, Bendrijų, jų institucijų arba Sutartimis įgaliotų institucijų teisės aktams, veiksams arba priemonėms turėti įstatymo galią.

6. Jau panaikinto 2005 m. Baudžiamojo teisingumo įstatymo (teroristiniai nusikaltimai) (*Criminal Justice (Terrorist Offences) Act 2005*)⁷ septintoje dalyje įtvirtintos nuostatos dėl telefoninio ryšio duomenų saugojimo. Joje telefoninio ryšio paslaugų teikėjams įtvirtinta pareiga saugoti srauto ir vietos nustatymo duomenis įstatyme nurodytą laikotarpį, kad būtų užtikrinta nusikaltimų prevencija, nustatymas, tyrimas arba patraukimas už juos baudžiamojon atsakomybėn ir valstybės saugumas. Šiuo tikslu 2005 m. įstatyme suteikta teisė kompetentingoms valstybės institucijoms, be kita ko, *Commissioner of the Garda Síochána* reikalauti atskleisti tokius duomenis pagal nustatytą procedūrą ir įtvirtintos garantijos numatant skundų pateikimo procedūrą, kuriai vadovautų nepriklausomas kvaziteismines funkcijas vykdančias pareigūnas.

7. 2011 m. Ryšių (duomenų saugojimo) įstatymu (*Communications (Retention of Data) Act 2011*), priimtu siekiant perkelti Direktyvą 2006/24, panaikinta 2005 m. Baudžiamojo teisingumo įstatymo septinta dalis ir numatyta nauja duomenų saugojimo sistema.

2. Austrijos teisė (Byla C-594/12)

8. Konstitucinį statusą turinčio Asmens duomenų apsaugos federalinio įstatymo⁸ 1 straipsnyje numatyta pagrindinė duomenų apsaugos teisė.

9. Direktyva 2006/24 į Austrijos teisę buvo perkelta federaliniu įstatymu⁹, kuriuo 2003 m. Telekomunikacijų įstatymas¹⁰ papildytas nauju 102a straipsniu, įpareigojančiu viešai prieinamų ryšių paslaugų teikėjus saugoti jame išvardytus duomenis¹¹.

II – Pagrindinių bylų faktinės aplinkybės

A – Byla C-293/12 *Digital Rights Ireland*

10. Ieškovė pagrindinėje byloje *Digital Rights Ireland Ltd*¹² yra ribotos atsakomybės bendrovė, kurios įstatuose įtvirtintas tikslas – ginti ir saugoti pilietines ir žmogaus teises, visų pirma modernių ryšių technologijų aplinkoje.

7 — Toliau – 2005 m. Baudžiamojo teisingumo įstatymas.

8 — *Datenschutzgesetz 2000*, BGBl I 165/1999 redakcija, paskelbta BGBl I 112/2011, toliau – DSG.

9 — *Bundesgesetz, mit dem das Telekommunikationsgesetz 2003 – TKG 2003 geändert wird*, BGBl, I 27/2011.

10 — *Telekommunikationsgesetz 2003*, toliau – 2003 m. TKG.

11 — Šio straipsnio tekstą žr. I priedo III.2 punkte.

12 — Toliau – DRI.

11. DRI nurodė, kad jai priklauso mobilusis telefonas, įregistruotas 2006 m. birželio 3 d., kuriuo ji iki šiol naudojasi, ir pareiškė ieškinį dviem Airijos vyriausybės ministrams – *The Minister for Communications, Marine and Natural Resources* (ryšių, jūros ir gamtos išteklių ministrui) ir *The Minister for Justice, Equality and Law Reform* (teisingumo, lygybės ir teisės reformos ministrui), *The Commissioner of the Garda Síochána* (Airijos policijos viršininkui), Airijos valstybei ir Airijos *Attorney General* (generaliniam prokurorui), kuriame iš esmės nurodė, kad Airijos valdžios institucijos neteisėtai tvarkė, saugojo ir tikrino su jos ryšiais susijusius duomenis.

12. Atsižvelgdama į tai, ji prašo, pirma, panaikinti įvairius vidaus teisės aktus, pagal kuriuos Airijos valdžios institucijoms leidžiama imtis priemonių įpareigoti telekomunikacijų paslaugų teikėjus saugoti telekomunikacijų duomenis, nes, jos manymu, tai nesuderinama su Airijos Konstitucija ir Sąjungos teise. Antra, ji ginčija Direktyvos 2006/24 suderinamumą su Pagrindinių teisių chartija ir (arba) Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencija¹³ ir teismo, kuris vėliau pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą, prašo kreiptis į Teisingumo Teismą ir užduoti kelis prejudicinius klausimus dėl minėtos direktyvos teisėtumo.

B – *Byla C-594/12 Seitlinger ir kt.*

13. 2012 m. balandžio 6 d. *Kärntner Landesregierung* (Karintijos federalinės žemės vyriausybė), vadovaudamasi Austrijos federalinio konstitucinio įstatymo (*Bundes-Verfassungsgesetz*)¹⁴ 140 straipsnio 1 dalimi, kreipėsi į *Verfassungsgerichtshof* (Konstitucinį Teismą) dėl įvairių 2003 m. Telekomunikacijų įstatymo (*Telekommunikationsgesetz* 2003, toliau – TKG 2003) nuostatų, įskaitant 2012 m. balandžio 1 d. įsigaliojusį su Direktyvos 2006/24 perkėlimu susijusį šio įstatymo 102a straipsnį, panaikinimo.

14. 2012 m. gegužės 25 d. Michael Seitlinger kreipėsi į *Verfassungsgerichtshof* pagal B-VG 140 straipsnio 1 dalį ir pateikė prašymą, kuriame teigia, kad TKG 2003 102a straipsnis prieštarauja Konstitucijai, nes juo pažeistos jo teisės. Jis teigia, kad minėta nuostata, kurioje jo ryšių tinklo paslaugų teikėjui numatyta pareiga be priežasties ir prieš jo valią saugoti duomenis, nors to daryti nereikia dėl techninių ar su apskaita susijusių priežasčių, pažeidžiamas Chartijos 8 straipsnis.

15. Galiausiai 2012 m. birželio 15 d. 11 130 pareiškėjų kreipėsi į *Verfassungsgerichtshof* pagal B-VG 140 straipsnį ir pateikė dar vieną prašymą, kuriame teigia, kad dėl TKG 2003 102a straipsnyje įtvirtintos pareigos saugoti duomenis prieštaravimo Konstitucijai buvo pažeistos jų teisės ir, be kita ko, Chartijos 8 straipsnis.

III – Prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

A – *Byla C-293/12 Digital Rights Ireland*

16. Byloje C-293/12 *High Court* pateikė Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

- „1. Ar iš Direktyvos 2006/24/EB 3, 4 ir 6 straipsnių kylantis ieškovės [pagrindinėje byloje] teisių, susijusių su naudojimu mobiliąja telefonija, apribojimas nesuderinamas su ESS 5 straipsnio 4 dalimi, nes jis yra neproporcingas ir nebūtinas arba netinkamas siekiant šių teisėtų tikslų:
  - a) užtikrinti, kad tam tikri duomenys būtų prieinami, siekiant ištirti, atskleisti sunkius nusikaltimus ir patraukti už juos baudžiamojon atsakomybėn,

¹³ — Toliau – EŽTK.

¹⁴ — Toliau – B-VG.

ir (arba)

b) užtikrinti tinkamą Europos Sąjungos vidaus rinkos veikimą?

2. Konkrečiai kalbant:

- i) ar Direktyva 2006/24/EB suderinama su SESV 21 straipsnyje numatyta piliečių teise laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje;
- ii) ar Direktyva 2006/24/EB suderinama su [Chartijos] 7 straipsnyje ir [EŽTK] 8 straipsnyje numatyta teise į privataus gyvenimo gerbimą;
- iii) ar Direktyva 2006/24/EB suderinama su Chartijos 8 straipsnyje numatyta teise į asmens duomenų apsaugą;
- iv) ar Direktyva 2006/24/EB suderinama su Chartijos 11 straipsnyje ir EŽTK 10 straipsnyje numatyta teise į saviraiškos laisvę,
- v) ar Direktyva 2006/24/EB suderinama su Chartijos 41 straipsnyje numatyta teise į gerą administravimą?

3. Kiek pagal sutartis, ypač pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą, nacionalinis teismas privalo ištirti ir įvertinti Direktyvos 2006/24/EB nacionalinių įgyvendinimo priemonių suderinamumą su Chartijoje, įskaitant jos 7 straipsnį, numatyta (ir EŽTK 8 straipsnyje įtvirtinta) apsauga?“

B – *Byla C-594/12 Seitlinger ir kt.*

17. Byloje *C-594/12 Verfassungsgerichtshof* pateikia Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Dėl Sąjungos institucijų aktų galiojimo

Ar 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičiančios Direktyvą 2002/58/EB 3–9 straipsniai yra suderinami su [Chartijos] 7, 8 ir 11 straipsniais?

2. Dėl sutarčių aiškinimo

2.1. Ar atsižvelgiant į Chartijos 8 straipsnio išaiškinimus, kurie pagal Chartijos 52 straipsnio 7 dalį parengti siekiant nubrėžti Chartijos aiškinimo gaires ir į kuriuos *Verfassungsgerichtshof* turi deramai atsižvelgti, ar tais atvejais, kai siekiama įvertinti teisių suvaržymo teisėtumą, 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo [OL L 8, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 26 t., p. 102] reikia vadovautis tiek pat, kiek ir Chartijos 8 straipsnio 2 dalyje ir 52 straipsnio 1 dalyje nustatytais sąlygomis?

2.2. Koks Chartijos 52 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje nurodytos „Sąjungos teisės“ santykis su duomenų apsaugos teisės srities direktyvomis?

- 2.3. Turint omenyje tai, kad Direktyvoje 95/46/EB ir Reglamente (EB) Nr. 45/2001 yra nustatytos pagrindinių teisių į duomenų apsaugą įgyvendinimo sąlygos ir apribojimai, ar aiškinant Chartijos 8 straipsnį reikia atsižvelgti į pakeitimus, išplaukiančius iš vėlesnių antrinės teisės aktų?
- 2.4. Ar, atsižvelgiant į Chartijos 52 straipsnio 4 dalį, Chartijos 53 straipsnyje įtvirtintas apsaugos lygio užtikrinimo principas reiškia, kad Chartijoje nubrėžtos leistinių apribojimų ribos turi būti dar labiau susiaurinamos antrinėje teisėje?
- 2.5. Ar, atsižvelgiant į Chartijos 52 straipsnio 3 dalį, jos preambulės 5 dalį ir Chartijos 7 straipsnio išaiškinimus, kuriuose nurodyta, kad 7 straipsniu užtikrinamos teisės atitinka pagal EŽTK 8 straipsnį garantuojamas teises, iš Europos žmogaus teisių teismo praktikos dėl EŽTK 8 straipsnio gali išplaukti tie Chartijos 8 straipsnio aiškinimo aspektai, kurie turi poveikio pastarojo straipsnio aiškinimui?“

C – Procesas Teisingumo Teisme

18. Byloje C-293/12 rašytines pastabas pateikė *Irish Human Rights Commission*¹⁵, Airijos, Prancūzijos, Italijos, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija.

19. Byloje C-594/12 rašytines pastabas pateikė M. Seitlinger, Ch. Tschohl, Ispanijos, Prancūzijos, Austrijos ir Portugalijos vyriausybės, Parlamentas, Taryba ir Komisija.

20. 2013 m. birželio 6 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi šios dvi bylos sujungtos tam, kad būtų kartu išnagrinėtos žodinio proceso tvarka ir priimtas galutinis sprendimas.

21. Kadangi buvo rengiamas abiem byloms bendras posėdis, Teisingumo Teismas, taikydamas Procedūros reglamento 61 straipsnį, paprašė teismo posėdyje dalyvauti ketinančių šalių suderinti savo pozicijas, kalbas dėl Direktyvos 2006/24 suderinamumo su Chartijos 7 ir 8 straipsniais ir atsakyti į tam tikrus klausimus. Be to, remdamasis Teisingumo Teismo Statuto 24 straipsnio antra pastraipa, jis paprašė Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno¹⁶ pateikti informaciją.

22. 2013 m. liepos 9 d. įvykusiame bendrame viešame posėdyje žodines pastabas pateikė DRI ir IHRC (byla C-293/12), M. Seitlinger ir Ch. Tschohl (byla C-594/12) ir Airijos, Ispanijos, Italijos, Austrijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, Parlamentas, Taryba, Komisija ir EDAPP.

IV – Dėl priimtino

23. Rašytinėse pastabose, pateiktose byloje C-293/12, Parlamentas, Taryba ir Komisija iš esmės nurodo, kad *High Court* nepakankamai pristatė priežastis, dėl kurių nusprendė pateikti klausimą dėl Direktyvos 2006/24 suderinamumo su SESV 21 straipsniu ir Chartijos 11 ir 41 straipsniais. Tačiau dėl minėtų prašymo priimti prejudicinį sprendimą netikslumų Teisingumo Teismas negalės jo pripažinti nepriimtinu.

15 — Toliau – IHRC.

16 — Toliau – EDAPP.

V – Dėl esmės

24. *High Court* prašyme priimti prejudicinį sprendimą byloje C-293/12 ir *Verfassungsgerichtshof* prašyme priimti prejudicinį sprendimą byloje C-594/12 pateiktos keturios klausimų grupės.

25. Pirmoji grupė, kuriai priklauso pirmasis klausimas byloje C-293/12, susijusi su Direktyvos 2006/24 suderinamumu su ESS 5 straipsnio 4 dalimi. Iš tiesų *High Court* klausimą formuluoja labai tiksliai: ar Direktyva 2006/24 apskritai yra proporcinga, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą, t. y. ar ji yra būtina ir tinkama siekiant joje numatytus tikslus, prie kurių priskiriamas tikslas – padaryti tam tikrus duomenis prieinamus, kad būtų galima tirti ir atskleisti sunkius nusikaltimus, vykdyti baudžiamąjį persekiojimą ir (arba) užtikrinti sklandų vidaus rinkos veikimą.

26. Antroji grupė, kurią sudaro antrasis klausimas byloje C-293/12 ir pirmasis klausimas byloje C-594/12, neatsiejama nuo įvairių Direktyvos 2006/24 nuostatų suderinamumo su įvairiomis Chartijos nuostatomis, visų pirma 7 straipsniu dėl teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir 8 straipsniu dėl teisės į asmens duomenų apsaugą, taip pat nuo šia direktyva nustatytų priemonių proporcingumo pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį. Šis teisėtumo klausimas nagrinėjamosiose bylose neabejotinai yra pats pagrindinis.

27. *Verfassungsgerichtshof* byloje C-594/12 pateiktas antrasis klausimas priklauso trečiajai grupei, susijusiai su bendrųjų Chartijos nuostatų dėl jos aiškinimo ir taikymo, t. y. 52 straipsnio 3, 4 ir 7 dalių bei 53 straipsnio, aiškinimu. *Verfassungsgerichtshof* pateikia klausimą būtent dėl Chartijos 8 straipsnio, kuriame įtvirtinta teisė į asmens duomenų apsaugą, santykio su, pirma, Direktyvos 95/46 ir Reglamento Nr. 45/2001 nuostatomis, vertinant jas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 ir 3 dalis (2.1, 2.2 ir 2.3 klausimai), antra, valstybių narių konstitucinėmis tradicijomis (2.4 klausimas), vertinant jas pagal Chartijos 52 straipsnio 4 dalį, ir, trečia, EŽTK teise, visų pirma jos 8 straipsniu, vertinant jį pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį (2.5 klausimas).

28. Galiausiai trečiuoju klausimu byloje C-293/12, sudarančiu ketvirtąją – paskutinę grupę, *High Court* pateikia Teisingumo Teismui klausimą dėl ESS 4 straipsnio 3 dalies aiškinimo ir būtent atsakymo į klausimą, ar, remiantis lojalaus bendradarbiavimo pareiga, nacionaliniai teismai turi nagrinėti ir vertinti Direktyvą 2006/24 perkeliančių nacionalinių nuostatų suderinamumą su Chartija, visų pirma jos 7 straipsniu.

29. Iš karto reikia pažymėti, kad daugiausia dėmesio bus skiriama pirmų dviejų grupių klausimams, o į juos atsakius nereikės atskirai atsakyti į kitų dviejų grupių klausimus. Vis dėlto prieš pradėdant nagrinėti reikia pateikti kelias pirmines pastabas.

A – Pirminės pastabos

30. Norint visapusiškai atsakyti į įvairius prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų klausimus, reikia atsižvelgti į tris šių bylų nagrinėjimui lemiamą įtaką turinčius veiksnius: pirma, į ypatingą Direktyvos 2006/24 funkciją, antra, į nagrinėjamų pagrindinių teisių apribojimo pripažinimą, ir galiausiai, trečia, į 2009 m. vasario 10 d. Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą*¹⁷, kuriame Teisingumo Teismas atmetė dėl šios direktyvos pareikštą ieškinį, kuriuo buvo prašoma ją panaikinti dėl pasirinkto netinkamo teisinio pagrindo, svarbą nagrinėjamai bylai.

¹⁷ — C-301/06, Rink. p. I-593.

1. Dėl Direktyvos 2006/24 „funkcinio dvilypumo“ ir jos ryšio su Direktyva 95/46 ir Direktyva 2002/58

31. Visų pirma reikia aptarti Direktyvos 2006/24 vietą su ja susijusioje aplinkoje, trumpai apibūdinant teisės aktų sistemą, kuriai ji priklauso ir kurią visų pirma sudaro Direktyva 95/46 ir Direktyva 2002/58.

32. Direktyvos 95/46, kuri, kaip ir Direktyva 2006/24, yra pagrįsta SESV 114 straipsniu, tikslas yra įtvirtinti valstybių narių pareigą užtikrinti fizinių asmenų teisę į privataus gyvenimo gerbimą tvarkant jų asmens duomenis¹⁸, kad galėtų vykti laisvas šių duomenų judėjimas tarp valstybių narių¹⁹. Šiuo tikslu joje įtvirtintos įvairios taisyklės, kuriomis nustatomos asmens duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygos, apibrėžiančios asmenų, kurių duomenys renkami ir tvarkomi, teises, t. y. visų pirma teisę į informaciją²⁰, teisę gauti informaciją²¹, teisę prieštarauti²² ir teisę į gynybą²³, ir užtikrinančios tvarkymo konfidencialumą ir saugumą.

33. Direktyvos 95/46 13 straipsnyje numatytos šioje direktyvoje įtvirtinto apsaugos mechanizmo išimties ir apribojimai. Galimybė riboti joje numatytas teises ir pareigas, susijusias su duomenų kokybe (6 straipsnio 1 dalis), tvarkymo skaidrumu (10 straipsnis ir 11 straipsnio 1 dalis), asmenų, kurių duomenys tvarkomi, teisėmis juos gauti (12 straipsnis) ir tvarkymo operacijų skelbimu viešai (21 straipsnis), gali būti numatyta priimančios teisines priemones, kai toks apribojimas yra reikalinga apsaugos priemonė užtikrinant, be kita ko, nacionalinį saugumą, gynybą, visuomenės saugumą arba kriminalinių nusikaltimų prevenciją, tyrimą, išaiškinimą ir persekiojimą.

34. Direktyva 2002/58, kuria panaikinama ir pakeičiama Direktyva 97/66/EB²⁴, patikslinama ir papildoma²⁵ Direktyvoje 95/46 įtvirtinta asmens duomenų apsaugos sistema, nes ja nustatomos specialios elektroninių ryšių sektoriui taikytinos taisyklės²⁶. Direktyvoje 2002/58 visų pirma įtvirtintos taisyklės, pagal kurias valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, išskyrus numatytas išimtis²⁷, ne tik ryšių, bet ir su abonentų ir elektroninių ryšių paslaugų naudotojų srautu susijusių duomenų konfidencialumą²⁸. Jos 6 straipsnyje ryšių paslaugų teikėjams numatyta pareiga sunaikinti jų abonentų ir naudotojų srauto duomenis, kuriuos jie tvarko ir saugo, arba šiuos duomenis pakeisti taip, kad jie taptų anoniminiai.

35. Tolesniam nagrinėjimui ypač svarbioje Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, kad valstybės narės *gali*²⁹ patvirtinti teisines priemones, ribojančias šioje direktyvoje nustatytų teisių ir pareigų, be kita ko, susijusių su ryšių konfidencialumu (5 straipsnis) ir srauto duomenų sunaikinimu (6 straipsnis), taikymą tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios įtvirtintos aiškiai įvardytoje Direktyvos 95/46 13 straipsnio 1 dalyje. Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalyje patikslinama, kad šiuo tikslu valstybės narės gali, *inter alia*, patvirtinti teisines priemones, kuriomis leidžiama ribotą laikotarpį saugoti duomenis remiantis vienu iš nustatytų motyvų, tačiau nepažeidžiant pagrindinių teisių.

18 — Žr. Direktyvos 95/46 1 straipsnio 1 dalį.

19 — Žr. Direktyvos 95/46 1 straipsnio 2 dalį.

20 — Žr. Direktyvos 95/46 10 ir 11 straipsnius.

21 — Žr. Direktyvos 95/46 12 straipsnį.

22 — Žr. Direktyvos 95/46 14 straipsnį.

23 — Žr. Direktyvos 95/46 22 straipsnį.

24 — 1997 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos telekomunikacijų sektoriuje (OL L 24, 1998, p. 1).

25 — Pagal Direktyvos 2002/58 1 straipsnio 2 dalies tekstą.

26 — Žr. Direktyvos 2002/58 1 straipsnio 1 dalį.

27 — Visų pirma žr. Direktyvos 2002/58 5 straipsnio 2 dalį ir 15 straipsnio 1 dalį.

28 — Žr. Direktyvos 2002/58 5 straipsnio 1 dalį.

29 — Paryškinta mano.

36. Iš tiesų Direktyva 2006/24 iš esmės pakeistas direktyvose 95/46 ir 2002/58³⁰ numatytas su elektroniniais ryšiais susijusių duomenų tvarkymo reglamentavimas nes, remiantis Direktyvos 95/46 13 straipsnio 1 dalyje ir Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybe riboti teisę į asmens duomenų apsaugą, valstybėms narėms numatyta pareiga rinkti ir saugoti srauto ir vietos nustatymo duomenis.

37. Direktyvos 2006/24 tikslas – suderinti valstybių narių teisės aktus, susijusius su elektroninių ryšių srauto ir vietos nustatymo duomenų saugojimu. Tačiau, atsižvelgiant į derinamą sritį ir situaciją, šis tikslas neatsiejamas nuo valstybių narių, kurios nėra priėmusios tokių teisės aktų, įpareigojimo rinkti ir saugoti minėtus duomenis. Tai reiškia, kad Direktyva 2006/24 atlieka dvigubą funkciją ir į tai būtina atsižvelgti norint teisingai išnagrinėti šiuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą nurodytą problemą.

38. Pirmasis Direktyvos 2006/24 tikslas yra suderinti nacionalinės jau egzistuojančius teisės aktus, kuriais viešai prieinamų elektroninių ryšių paslaugų ir viešųjų ryšių tinklų paslaugų teikėjams³¹ yra įtvirtintos pareigos saugoti šioje direktyvoje apibrėžtus srauto ir vietos nustatymo duomenis, kad jie būtų prieinami „sunkių nusikaltimų, kaip jie apibrėžiami kiekvienos valstybės narės nacionalinėje teisėje, tyrimams, atskleidimui ir baudžiamajam persekiojimui“³². Taip Direktyva 2006/24 iš dalies suderinami teisės aktai, kuriuos kai kurios valstybės narės priėmė pasinaudodamos Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybe³³.

39. Taigi Direktyva 2006/24 nustatoma tvarka, kuria nukrypstama³⁴ nuo Direktyvoje 95/46 ir Direktyvoje 2002/58 įtvirtintų principų. Siekiant visiško tikslumo reikia nurodyti, kad minėta direktyva nukrypstama nuo Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų nuostatų, kuriomis reguliuojama valstybių narių galimybė, remiantis Direktyvos 95/46 13 straipsnio 1 dalyje numatytais motyvais, apriboti teisės į asmens duomenų apsaugą ir, žvelgiant plačiau, teisės į privataus gyvenimo gerbimą specifinėje elektroninių ryšių ir viešųjų ryšių tinklų paslaugų teikimo srityje apimtį.

40. Be to, Direktyvos 2006/24 11 straipsnis reikšmingai papildė Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalį, kurioje nurodyta, kad šios nuostatos 1 dalis netaikoma duomenims, kuriuos reikalaujama išsaugoti būtent pagal Direktyvą 2006/24.

41. Sprendime *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* Teisingumo Teismas nurodė, kad Direktyva 2006/24 iš esmės skirta elektroninių ryšių paslaugų teikėjų veiklai³⁵, nes ja nacionalinės teisės aktai derinami iš esmės ribotos reglamentavimo srities nuostatomis³⁶, apimančios duomenų saugojimą, saugotinų duomenų kategorijas, duomenų saugojimo laikotarpį, duomenų apsaugą, saugumą ir jų laikymo sąlygas³⁷.

30 — Be kita ko, žr. Direktyvos 2006/24 šešias pirmąsias konstatuojamąsias dalis.

31 — Dėl patogumo toliau juos vadinsiu tiesiog elektroninių ryšių paslaugų teikėjais.

32 — Žr. Direktyvos 2006/24 21 konstatuojamąją dalį ir 1 straipsnio 1 dalį.

33 — Žr. Direktyvos 2006/24 4 ir 5 konstatuojamąsias dalis.

34 — Direktyvos 2006/24 3 straipsnio 1 dalyje pažymima, kad joje numatyta pareiga saugoti duomenis nukrypstama nuo Direktyvos 2002/58 5, 6 ir 9 straipsnių.

35 — Žr. 84 punktą.

36 — Pagal Teisingumo Teismo sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* 80 punkte vartotą sąvoką.

37 — Žr. 80 ir 81 punktus.

42. Kaip matysime vėliau, būtent dėl šios riboto suderinimo funkcijos Sprendime *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* Teisingumo Teismas galėjo nuspręsti, kad Direktyvą 2006/24 buvo galima priimti remiantis EB 95 straipsniu. Siekiant apsaugoti tinkamą vidaus rinkos veikimą³⁸, reikėjo sustabdyti skirtingą galiojančių teisės aktų raidą³⁹ ir neleisti tokiai šio veikimo kliūčiai atsirasti ateityje⁴⁰.

43. Kita vertus, Direktyvoje 2006/24 numatytas suderinimas neišvengiamai buvo atliktas nustatant elektroninių ryšių paslaugų teikėjams, bent jau šią sritį reglamentuojančių teisės aktų neturėjusiose valstybėse narėse, pareigą rinkti ir saugoti duomenis ir, be kita ko, numatytas trumpiausią ir ilgiausią privalomo duomenų saugojimo laikotarpius.

44. Šiuo klausimu galima pažymėti, kad būtent tai, jog kai kurios valstybės narės dar nebuvo priėmusios teisės aktų, susijusių su duomenų saugojimu, buvo viena pagrindinių priežasčių, pateisinusių Direktyvos 2006/24 priėmimą pagal EB 95 straipsnį⁴¹.

45. Todėl siekiant suderinimo Direktyvoje 2006/24 valstybėms narėms įtvirtinama pareiga užtikrinti, kad galiojančios nuostatos neprieštarautų šiai direktyvai, arba per numatytą laikotarpį priimti joje įtvirtintas duomenų rinkimo ir saugojimo nuostatas, ir abiem atvejais pasirūpinti, kad būtų laikomasi šios direktyvos nuostatų, visų pirma tų, kuriomis įtvirtinamos priegios prie saugomų duomenų sąlygos ir tvarka.

46. Apibendrinant reikėtų pasakyti, kad Direktyva 2006/24 turi dvigubą funkciją. Viena vertus, tai visiškai įprasta direktyva, kuria bandoma *suderinti*⁴² skirtingus arba tokiais galinčius tapti nacionalinius teisės aktus⁴³, priimta siekiant su vidaus rinkos veikimu susijusių tikslų ir pritaikyta prie šių tikslų, kaip tai Sprendime *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* nurodė Teisingumo Teismas. Kita vertus, tai yra direktyva, kurios derinimo funkcija prireikus įgyvendinama *nustatant*⁴⁴ pareigą saugoti duomenis, kuri, kaip parodysiu vėliau, vertintina kaip ribojanti naudojimąsi Chartijoje Europos piliečiams užtikrintomis pagrindinėmis teisėmis, visų pirma teise į privataus gyvenimo gerbimą ir teise į asmens duomenų apsaugą.

47. Galiausiai, akivaizdu, kad atsakant į šiuos prejudicinius klausimus reikia specialiai atsižvelgti į minėtą „antrąją paskirtį“, t. y. į tai, ką vėliau apibrėšiu kaip pareigos saugoti duomenis „kuriamąjį“ poveikį, tačiau negalima nepaisyti ir direktyvos poveikio suderinant šioje srityje galiojančius nacionalinius teisės aktus.

2. Dėl svarbiausios pagrindinės teisės ir apribojimo kvalifikavimo

48. Antra, jau šiame etape svarbu nustatyti, ar Direktyvoje 2006/24 numatytu duomenų rinkimu ir saugojimu ribojamas naudojimas pagrindinėmis teisėmis, nepaisant to, kad niekas tokio apribojimo egzistavimo ir neginčija. Pirmiausia reikia nustatyti, kokią pagrindinę teisę daugiausia paveikia Direktyva 2006/24, o vėliau įvertinti dėl minėtos direktyvos atsirandantį naudojimosi tokia teise apribojimą.

38 — Žr. 72 punktą.

39 — Žr. 63, 65–69 punktus.

40 — Žr. 64 ir 70 punktus.

41 — Šiuo atveju buvo siekiama išvengti įvairių nacionalinės teisės nuostatų skirtumų didėjimo; žr. minėto Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* 64 ir 70 punktus.

42 — Paryškinta mano.

43 — Direktyvos 2006/24 5 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad nacionalinės teisės aktų nuostatos „labai skiriasi“.

44 — Paryškinta mano.

a) Dėl svarbiausių pagrindinių teisių

i) Nurodytų pagrindinių teisių daugetas

49. *High Court* byloje C-293/12, kaip ir *Verfassungsgerichtshof* byloje C-594/12, klausia Teisingumo Teismo, ar Direktyva 2006/24 suderinama su keliomis pagrindinėmis teisėmis, visų pirma su Chartijos 7 straipsnyje užtikrinama teise į privataus gyvenimo gerbimą ir Chartijos 8 straipsnyje užtikrinama teise į asmens duomenų apsaugą, taip pat su Chartijos 11 straipsnyje užtikrinama teise į saviraiškos laisvę.

50. Be to, *High Court* klausia Teisingumo Teismo, ar Direktyva 2006/24 suderinama su SESV 21 straipsniu, kuriame įtvirtinta Europos piliečių teisė laisvai judėti ir apsigyventi, ir Chartijos 41 straipsniu, kuriame įtvirtinta teisė į gerą administravimą.

51. Taigi, nagrinėjamus klausimus galima pirmą kartą supaprastinti.

52. Pirmiausia negalima pamiršti, kad nepaaiškinamas pojūtis, jog yra stebima⁴⁵, kurį gali sukelti Direktyvos 2006/24 įgyvendinimas, gali turėti lemiamą įtaką tam, kaip Europos piliečiai naudosis savo saviraiškos ir informacijos laisvėmis, todėl reikia konstatuoti Chartijos 11 straipsniu užtikrinamos teisės apribojimą⁴⁶. Vis dėlto reikia pažymėti ne tik tai, kad Teisingumo Teismo turimos medžiagos nepakanka, kad jis galėtų atsakyti į šį klausimą, bet ir tai, kad minėta įtaka yra tik šalutinė teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimo, kuris toliau bus labai atidžiai ir detalai nagrinėjamas, pasekmė.

53. Be to, *High Court* visiškai nepaaiškino, kodėl nusprendė, jog SESV 21 straipsnis (Europos piliečių teisė apsigyventi ir laisvai judėti) ir Chartijos 41 straipsnis (teisė į gerą administravimą) yra reikšmingi vertinant Direktyvos 2006/24 teisėtumą, ir nepateikė jokių nuorodų, kokią įtaką minėta direktyva galėtų turėti laisvam piliečių judėjimui arba gero administravimo principui, o tai prieštarauja Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje numatytiems reikalavimams. Todėl Teisingumo Teismas neturi informacijos, kuri jam leistų priimti sprendimą šiuo klausimu.

54. Taigi iš esmės reikia nagrinėti Direktyvos 2006/24 suderinamumą su Chartijos 7 ir 8 straipsniais.

ii) Teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir teisės į asmens duomenų apsaugą derinys

55. Chartijos 8 straipsnyje teisė į asmens duomenų apsaugą įtvirtinta atskirai nuo teisės į privataus gyvenimo gerbimą. Nors duomenų apsauga siekiama užtikrinti privataus gyvenimo gerbimą, jai taikoma savarankiška teisės sistema, kurią visų pirma sudaro Direktyva 95/46, Direktyva 2002/58, Reglamentas Nr. 45/2001 ir Direktyva 2006/24, o policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje – Pamatinis sprendimas 2008/977/TVR⁴⁷.

56. Direktyva 2006/24 turi didelę įtaką teisei į asmens duomenų apsaugą, nes jos 5 straipsnyje valstybėms narėms nustatyta pareiga užtikrinti, kad būtų saugomi duomenys, pagal kuriuos galima arba būtų galima nustatyti asmens tapatybę⁴⁸ prie ryšio šaltinio ir paskirties taške ir jo padėtį erdvėje ir laike, pasinaudojant jo telefono numeriu telefonijos atveju arba atpažinimo numeriu ar bet kokiais kitais jam priskirtais duomenimis, kaip antai interneto protokolo (IP), per kurį teikiamos interneto paslaugos, adresu.

45 — Žr. šios išvados 72 punkte išdėstytus su minėtu įspūdžiu susijusius argumentus.

46 — Pagal vadinamąją atgrasomojo poveikio („chilling effect“) doktriną. *US Supreme Court* Sprendimas *Wiemann prieš Updegraff*, 344 US 183 (1952); 2011 m. spalio 25 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Altuğ Taner Akçam prieš Turkiją*, pareiškimas Nr. 27520/07, 81 punktas; be kita ko, žr. „The Chilling Effect in Constitutional Law“, *Columbia Law Review* 69 tomas, Nr. 5, 1969, p. 808.

47 — 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinis sprendimas dėl asmens duomenų, tvarkomų vykdančios policijos ir teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos (OL L 350, p. 60).

48 — Kaip jau turėjau galimybę išdėstyti byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Scarlet Extended*, pateiktos išvados 74–80 punktuose.

57. Be to, Direktyvos 2006/24 1 straipsnio 2 dalyje tiesiogiai nurodyta, kad ji taikoma, be kita ko, duomenims, būtiniams viešai prieinamų elektroninių ryšių paslaugų arba viešųjų ryšių tinklų abonentui ar registruotam naudotojui nustatyti. Taigi šie duomenys priskiriami prie tokių duomenų, kurių atskleidimas galimas tik turint aiškų kiekvieno asmens leidimą, nes tai susiję su šių asmenų „teise į informacinį apsisprendimą“⁴⁹.

58. Iš pirmo žvilgsnio Direktyva 2006/24 gali atrodyti kaip teisės į asmens duomenų apsaugą apribojimas, aiškiai atitinkantis Chartijos 8 straipsnio 2 ir 3 dalyse įtvirtintas nuostatas. Šioje direktyvoje nurodoma, kad pagal jos nuostatas saugomiems duomenims taikytinos visos Direktyvos 95/46 ir Direktyvos 2002/58⁵⁰ nuostatos ir 1981 m. Europos Tarybos konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu⁵¹.

59. Tačiau dėl priežasčių, kurias netrukus išdėstysiu, atidžiau reikia vertinti ne saugomų duomenų tvarkymą, nesvarbu, ar jis būtų susijęs su tvarka, pagal kurią elektroninių ryšių paslaugų teikėjai renka duomenis, ar tvarka, pagal kurią valstybių narių įgalios kompetentingos institucijos naudoja šiuos duomenis, bet patį nagrinėjamų duomenų rinkimą ir saugojimą ir to įtaką teisei į privataus gyvenimo gerbimą.

60. Tai, kad Direktyva 2006/24 gali visiškai atitikti Chartijos 8 straipsnio 2 ir 3 dalyse įtvirtintus reikalavimus ir ji gali būti pripažinta nesanti nesuderinama su Chartijos 8 straipsniu, visai nereikia, kad ši direktyva yra visiškai suderinama su iš Chartijos 7 straipsniu užtikrinamos teisės į privataus gyvenimo gerbimą kylančiais reikalavimais.

61. Kadangi „privati erdvė“ sudaro „asmeninės erdvės“ branduolį, negalima atmesti, jog su Chartijos 8 straipsniu suderinamas teisė į asmens duomenų apsaugą ribojantis teisės aktas galėtų būti pripažintas neproporcingai ribojančiu Chartijos 7 straipsnį.

62. Žinoma, teisė į asmens duomenų apsaugą grindžiama pagrindine teise į privataus gyvenimo gerbimą⁵², todėl, kaip Teisingumo Teismas jau turėjo progą pažymėti⁵³, Chartijos 7 ir 8 straipsniai yra taip glaudžiai susiję⁵⁴, kad juos galima pripažinti įtvirtinančiais „teisę į privataus gyvenimo gerbimą tvarkant asmens duomenis“⁵⁵.

63. Vis dėlto taip yra ne visada. Šias dvi teises siejantis ryšys iš esmės priklauso nuo atitinkamų duomenų pobūdžio, nors jie visada yra asmens duomenys, t. y. susiję su asmeniu, individu.

64. Iš tiesų kai kurie duomenys savaime yra asmens duomenys, t. y. galintys asmenį išskirti iš kitų, pavyzdžiui, duomenys, anksčiau galėję būti įrašyti į saugaus judėjimo leidimą (*sauf-conduit*). Tai yra duomenys, kuriems būdingas tam tikras nekintamumas ir dažnai tam tikras neutralumas. Tačiau jie vis tiek yra tik asmens duomenys, todėl apibendrintai galima teigti, kad tokiems duomenims labiau pritaikyta Chartijos 8 straipsnyje numatyta struktūra ir garantijos.

49 — Dėl šios sampratos, be kita ko, žr. W. Hoffmann-Riem „Informationelle Selbstbestimmung in der Informationsgesellschaft – auf dem Wege zu einem neuen Konzept des Datenschutzes“, *Archiv des öffentlichen Rechts* 123 tomas, 1998, p. 513, ir Y. Poullet ir A. Rouvroy „Le droit à l'autodétermination informationnelle et la valeur du développement personnel“, K. Benyekhlef ir P. Trudel (leid.) *Une réévaluation de l'importance de la vie privée pour la démocratie, dans État de droit et virtualité*, Monrealis, Thémis, 2009, p. 158.

50 — Žr. Direktyvos 2006/24 15 konstatuojamąją dalį.

51 — Žr. Direktyvos 2006/24 20 konstatuojamąją dalį.

52 — Šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Promusicae*, 51 punktą.

53 — Minėtas Sprendimas *Volker und Markus Schecke ir Eifert*. Šis ryšys tiesiogiai nurodomas ir su Chartija susijusiuose išaiškinimuose; žr. 8 straipsnio „Asmens duomenų apsauga“ išaiškinimą, kuriame nurodoma, kad Chartijos 8 straipsnis grindžiamas, be kita ko, EŽTK 8 straipsniu, kuriame įtvirtinta teisė į privataus gyvenimo gerbimą.

54 — Šis ryšys, be kita ko, reiškia, kad, vadovaujantis Chartijos 52 straipsnio 3 dalimi, į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką dėl EŽTK 8 straipsnio, kuriame įtvirtinta teisė į privataus gyvenimo gerbimą, aiškinimo visuomet turi būti atsižvelgiama aiškinant Chartijos 8 straipsnį.

55 — Minėto Sprendimo *Volker und Markus Schecke ir Eifert* 52 punktą.

65. Vis dėlto yra duomenų, kurie tam tikra prasme yra daugiau nei asmens duomenys. Tai duomenys, kurie kokybiniu požiūriu iš esmės susiję su privačiu gyvenimu, privataus gyvenimo paslaptimi, įskaitant intymumą. Tokiais atvejais su problema dėl asmens duomenų susiduriama, kaip sakoma, „arčiau šaltinio“. Taip kyla ne garantijų tvarkant asmens duomenis problema, bet ankstesniu etapu pasireiškianti problema, susijusi su pačiais duomenimis, t. y. faktine galimybe asmens privataus gyvenimo aplinkybes užfiksuoti duomenimis, kurie vėliau galės būti tvarkomi informacinėmis priemonėmis.

66. Būtent todėl galima teigti, kad problema dėl tokių duomenų kyla iš esmės dar prieš juos pradėdant tvarkyti ir pirmiausia susijusi su Chartijos 7 straipsnyje užtikrinamu privačiu gyvenimu, o tik po to su Chartijos 8 straipsnyje numatytomis asmens duomenų tvarkymo garantijomis.

67. Iš to, kas nurodyta, matyti, kad teisingai „išdėdčius“ pagrindines teises, sudarančias teisės į privataus gyvenimo gerbimą (Chartijos 7 straipsnis) ir teisės į asmens duomenų apsaugą (Chartijos 8 straipsnis) derinį, Direktyvos 2006/24 teisėtumo vertinimą reikia pradėti nuo teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimo nagrinėjimo.

b) Ypač akivaizdus teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas

68. Visų pirma neįkyla jokių abejonių, kad pati Direktyva 2006/24 yra teisės į privataus gyvenimo gerbimą „apribojimas“⁵⁶. Tai konstatuojama pačioje direktyvoje, kurioje ji apibūdinama kaip „dokumentas dėl duomenų saugojimo“, kuris yra „būtina priemonė, atsižvelgiant į EŽTK 8 straipsnio“⁵⁷ arba Chartijos 7 straipsnio reikalavimus. Be to, Teisingumo Teismas vartojo šią sąvoką apibūdindamas Direktyvą 2006/24⁵⁸.

69. Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad viešosios valdžios institucijos vykdomas su asmens privačiu gyvenimu susijusių duomenų saugojimas yra EŽTK 8 straipsnio 1 dalyje užtikrintos teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas⁵⁹ ir nėra labai svarbu, kam šie duomenys yra naudojami⁶⁰.

70. Reikia atsakyti į klausimą, kaip būtų galima apibrėžti šį apribojimą. Šiuo klausimu, kaip išsamiau parodysiu toliau, galima teigti, kad Direktyva 2006/24 yra *ypač akivaizdus*⁶¹ teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas.

71. Žinoma, Direktyvoje 2006/24 aiškiai ir kategoriškai⁶² nurodyta, kad į jos taikymo sritį nepatenka telefoninių ar elektroninių ryšių turinys ir pati jais perduota informacija.

56 — Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą nusprendė, kad „nėra galimybės ir poreikio bandyti išsamiai apibrėžti „privataus gyvenimo“ sąvoką“; be kita ko, žr. 1992 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Niemietz prieš Vokietiją*, pareiškimas Nr. 13710/88, serija A, Nr. 251-B, 29 punktas. Bet kuriuo atveju tai „plati“ sąvoka: žr. 2002 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Pretty prieš Jungtinę Karalystę*. Dėl privataus gyvenimo sąvokos, be kita ko, žr. J. Rubinfeld „The Right of Privacy“, *Harvard Law Review*, 102 tomas, 1989, p. 737; O. De Schutter „La vie privée entre droit de la personnalité et liberté“, *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, 1999, p. 827; P. Wachsmann „Le droit au secret de la vie privée“ F. Sudre (leid.) *Le droit au respect de la vie privée au sens de la Convention européenne des droits de l'homme*, Bruylant, 2005, p. 119; F. Rigaux „La protection de la vie privée en Europe“, B. de Witte ir C. Forder (leid.) *Le droit commun de l'Europe et l'avenir de l'enseignement juridique*, Metro, Kluwer, 1992, p. 185.

57 — Žr. Direktyvos 2006/24 9 konstatuojamąją dalį.

58 — Žr. minėto Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* 57 punktą ir šioje išvadoje toliau pateiktus su juo susijusius argumentus.

59 — Be kita ko, žr. 1987 m. kovo 26 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Leander prieš Švediją*, serija A, Nr. 116, p. 22, 48 punktą.

60 — Be kita ko, žr. 2000 m. vasario 16 d. Sprendimo *Amann prieš Šveicariją*, pareiškimas Nr. 27798/95, Rink. 2000-II, 65, 69 ir 80 punktus.

61 — Paryškinta mano.

62 — Žr. 13 konstatuojamąją dalį, 1 straipsnio 2 dalį ir 5 straipsnio 2 dalį.

72. Vis dėlto tai nepaneigia to, kad rinkimas⁶³, ypač saugojimas⁶⁴ milžiniškose duomenų bazėse, daugybės duomenų, kurie generuojami arba tvarkomi Sąjungos piliečiams naudojantis dauguma įprastinių elektroninio ryšio priemonių⁶⁵, yra akivaizdus jų privataus gyvenimo apribojimas, net jei toks rinkimas ir saugojimas sudaro sąlygas patikrinti tik praeityje vykdytą asmeninę ir profesinę veiklą. Tokių duomenų rinkimas sudaro sąlygas stebėti ir nors toks stebėjimas nukreiptas tik į praeityje vykusį duomenų naudojimą, visą šių duomenų saugojimo laikotarpį Sąjungos piliečių teisei į jų privataus gyvenimo slaptumą išlieka nuolatinė grėsmė. Dėl sukeliamo nepaaiškinamo pojūčio, jog yra stebima⁶⁶, tokioje situacijoje ypač svarbus tampa duomenų saugojimo laikotarpio klausimas.

73. Šiuo klausimu visų pirma reikia atsižvelgti į tai, kad šio apribojimo poveikį padidina elektroninių ryšių, kaip antai judriųjų skaitmeninių tinklų ir interneto, svarba šiuolaikinėje visuomenėje, ir tai, kad juos plačiai ir intensyviai naudoja labai didelė dalis Europos piliečių visose asmeninės arba profesinės veiklos srityse⁶⁷.

74. Be to, šiuo klausimu dar kartą reikia pabrėžti, kad nagrinėjami duomenys yra ne asmens duomenys įprastine šio termino prasme, susiję su konkrečia informacija apie asmenų tapatybę, o specialieji asmens duomenys, kuriais pasinaudojus galima būtų nustatyti tikrą ir detalų didelės dalies asmens veiksmų, išimtinai susijusių su jo privačiu gyvenimu, žemėlapi arba net išbaigtą ir tikslų jo tapatybės vaizdą.

75. Šio apribojimo intensyvumą sustiprina aplinkybės, padidinančios pavojų, kad, nepaisant Direktyvoje 2006/24 įtvirtintų pareigų pačioms valstybėms narėms ir elektroninių ryšių paslaugų teikėjams, saugomi duomenys galėtų būti panaudoti neteisėtiems galimo kėsinosi į privatų gyvenimą, sukčiavimo ar net piktavališkiems tikslams.

76. Iš tiesų duomenis saugo ir net tiesiogiai kontroliuoja ne pačios viešosios valdžios institucijos, bet elektroninių ryšių paslaugų teikėjai⁶⁸, kuriems tenka daugiausia pareigų užtikrinti duomenų apsaugą ir saugumą.

77. Direktyvoje 2006/24 valstybės narės iš tiesų įpareigojamos⁶⁹ užtikrinti, kad duomenys būtų saugomi pagal šią direktyvą. Vis dėlto reikėtų pripažinti, kad saugoti reikia tik taip, kad minėti duomenys ir visa kita reikalinga informacija, susijusi su tais duomenimis, „kompetentingų institucijų reikalavimu <...> būtų nedelsiant [joms] perduota“. Be to, Direktyvoje 2006/24 numatyta, kad valstybės narės turi užtikrinti, jog elektroninių ryšių paslaugų teikėjai laikytųsi minimalių saugomų duomenų apsaugos ir saugumo principų.

78. Vis dėlto nė vienoje Direktyvos 2006/24 nuostatoje neįtvirtinta minėtų paslaugų teikėjų pareiga patiems laikyti saugotinus duomenis valstybės narės teritorijoje, kur būtų taikoma valstybės narės jurisdikcija, o tai gerokai padidina pavojų, kad jie galėtų būti prieinami arba išplatinti pažeidžiant šį teisės aktą.

63 — Šiuo klausimu žr. M. Nettesheim „Grundrechtsschutz der Privatheit, dans Der Schutzauftrag des Rechts“, *Veröffentlichungen der Vereinigung der Deutschen Staatsrechtslehrer*, 70 tomas, 2011, p. 7.

64 — Dėl apribojimo, kurį sudaro pats informacijos, surinktos prieš įsigaliojant EŽTK, turėjimas, žr. 2000 m. gegužės 4 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Rotaru prieš Rumuniją*, pareiškimas Nr. 28341/95, Rink. 2000-V, 46 punktą.

65 — Iš Direktyvos 2006/24 13 konstatuojamojoje dalyje pateikto patikslinimo, kad pareiga saugoti siejama tik su duomenimis, „kurie yra prieinami“, matyti, kad internetinio elektroninio pašto ir internetinės telefonijos atveju ši pareiga siejama tik su „duomenimis, susijusiais su pačių teikėjų ar tinklo teikėjų paslaugomis“.

66 — Pakartojama *Bundesverfassungsgericht* mintis, išsakyta 2010 m. kovo 2 d. Sprendime *1 BvR 256/08, 1 BvR 263/08 ir 1 BvR 586/08*, http://www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20100302_1bvr025608.html.

67 — Dėl atsižvelgimo į su šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis ir ypač internetu susijusį poveikio padidėjimą žr., be kita ko, 2011 m. sausio 13 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Mouvement Raëlien Suisse prieš Šveicariją*, pareiškimas Nr. 16354/06, 54 ir paskesnius punktus; 2010 m. vasario 16 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Akdaş prieš Turkiją*, pareiškimas Nr. 41056/04, 28 punktą ir 2009 m. liepos 16 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Willem prieš Prancūziją*, pareiškimas Nr. 10883/05, 36 ir 38 punktus.

68 — Žr. Direktyvos 2006/24 3 straipsnio 1 dalį, kurioje apibrėžiama pareiga saugoti.

69 — Žr. Direktyvos 2006/24 8 straipsnį „Saugomų duomenų laikymo sąlygos“.

79. Tokia duomenų saugojimo „eksternalizacija“, žinoma, ne tik sukuria atstumą tarp saugomų duomenų ir valstybių narių viešosios valdžios institucijų ir taip apriboja jų tiesioginį ir nekontroliuojamą poveikį⁷⁰, bet kartu padidina su teisės į privataus gyvenimo gerbimą reikalavimais nesusuderinamo panaudojimo pavojų.

80. Taigi, kaip matyti iš anksčiau išdėstytų argumentų, Direktyva 2006/24 yra ypač akivaizdus teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas, todėl jos teisėtumą ir ypač proporcingumą reikia nagrinėti daugiausia atsižvelgiant į su šia pagrindine teise siejamus reikalavimus.

3. Dėl Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* reikšmės vertinant Direktyvos 2006/24 teisėtumą

81. Šiame pirminių pastabų teikimo etape dar reikia išnagrinėti Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* įtaką Teisingumo Teismui pateiktam dvigubam prašymui įvertinti Direktyvos 2006/24 teisėtumą.

82. Šiuo klausimu reikia priminti, kad toje byloje Teisingumo Teismas nagrinėjo tiesioginį ieškinį dėl Direktyvos 2006/24 panaikinimo, kuris buvo pagrįstas tik tuo, jog ši direktyva buvo priimta remiantis klaidingu teisiniu pagrindu. Todėl sprendimo 57 punkte Teisingumo Teismas tiesiogiai pažymėjo, kad „Airija pareiškė ieškinį tik dėl teisinio pagrindo pasirinkimo, o ne dėl galimo pagrindinių teisių pažeidimo Direktyva 2006/24 apribojus naudojimąsi teise į privataus gyvenimo gerbimą“.

83. Kadangi nagrinėjamose dviejose bylose pateikti prejudiciniai klausimai yra susiję su Direktyvos 2006/24 nuostatų proporcingumu pagal, pirma, ESS 5 straipsnio 4 dalį (pirmasis klausimas byloje C-293/12) ir, antra, Chartijos 52 straipsnio 1 dalį (antrasis klausimas byloje C-293/12 ir pirmasis klausimas byloje C-594/12), Teisingumo Teismo suformuluotą išlygą galima aiškinti dviem būdais, kurie galėtų vienas kitą papildyti.

84. Vadovaujantis pirmuoju aiškinimu, kuris taikytinas bet kuriuo atveju, reikėtų pripažinti, kad Teisingumo Teismas, paisydamas labai tiksliai suformuluotų Airijos reikalavimų dėl panaikinimo, neturėjo nagrinėti Direktyvos 2006/24 suderinamumo su Chartijoje užtikrinamomis pagrindinėmis teisėmis, ypač su Chartijos 7 straipsnyje užtikrinama teise į privataus gyvenimo gerbimą. Teisingumo Teismas pats turėjo tai nurodyti savo sprendimo 57 punkte – taigi jis nenagrinėjo šio suderinamumo klausimo pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalies reikalavimus, susijusius visų pirma su įstatymo kokybe ir proporcingumu.

85. Antroji prasmė, kurią galima suteikti minėtai išlygai ir kurios nagrinėjimas būtų daug sudėtingesnis, – tai pripažinti, kad nepaisant Sprendime *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* Teisingumo Teismo patvirtinto Direktyvos 2006/24 teisinio pagrindo teisėtumo, jis nenagrinėjo šios direktyvos proporcingumo pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį, t. y. nenagrinėjo jos kaip pagrindinių teisių apribojimo, kaip to formaliai prašo *High Court* pirmuoju klausimu byloje C-293/12. Tokiu atveju iš esmės reikėtų nagrinėti, ar, atsižvelgiant į Direktyvos 2006/24 teisinį pagrindą, teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas, kurį sudaro ši direktyva, išsaugo protingą proporcingumo pagal minėtą nuostatą santykį su skelbiamais šios direktyvos tikslais.

86. Pradžioje išdėstysiu iš proporcingumo principo pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį kylančią problematiką, o tam, kaip minėjau, reikia ištirti galimybes, kurias suteikia antrasis Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* 57 punkto aiškinimo būdas. Vėliau, vadovaudamasis sunkumų nekeliančiu pirmuoju aiškinimu, iš esmės nagrinėsiu dviejų teismų, pateikusių prašymus priimti prejudicinį sprendimą, klausimus, susijusius su naudojimosi pagrindinėmis teisėmis apribojimų sąlygomis.

70 — Kaip nurodė *Bundesverfassungsgericht* minėto 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo 214 punkte.

B – *Dėl Direktyvos 2006/24 priėmimo proporcingumo pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį (pirmasis klausimas byloje C-293/12)*

87. Pirmuoju klausimu byloje C-293/12 *High Court* klausia Teisingumo Teismo, ar, atsižvelgiant į ESS 5 straipsnio 4 dalį, Direktyva 2006/24 yra proporcinga ja siekiamam tikslui – užtikrinti, kad saugomi duomenys būtų prieinami siekiant atskleisti sunkius nusikaltimus ir patraukti už juos baudžiamojon atsakomybėn, arba užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą, arba proporcinga abiem minėtiems tikslams.

88. Į šį klausimą būtina atsakyti tik jei būtų galima pripažinti, kad Sprendime *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* Teisingumo Teismas pareiškė nuomonę tik dėl EB 95 straipsnio, kaip Direktyvos 2006/24 teisinio pagrindo, pasirinkimo teisėtumo, tačiau neatsakė į klausimą dėl pačios direktyvos proporcingumo siekiant tikslų, kurių ja galima siekti vadovaujantis minėtu teisiniu pagrindu. Todėl reikia suprasti, kad toliau išdėstyti argumentai priklauso nuo Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* aiškinimo, dėl kurio vis dar gali būti diskutuojama.

89. Kadangi prašyme priimti prejudicinį sprendimą *High Court* klausia ir dėl Direktyvos 2006/24, t. y. pačios Sąjungos teisės akto, proporcingumo pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį, ir dėl pagrindinių teisių įgyvendinimo apribojimų proporcingumo pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, reikia prisiminti, kad pagal šias dvi nuostatas atliekama kontrolė yra skirtingo pobūdžio⁷¹. Proporcingumas pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį kartu su subsidiarumo principu yra Sąjungos veiklą reguliuojantis bendrasis principas, nustatantis visų institucijų aktų priėmimo sąlygas. Jo pagrindinis tikslas yra pakreipti Sąjungos intervenciją reikiama kryptimi, kad nebūtų pažeista valstybių narių kompetencija. Proporcingumas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį yra bet kokio pagrindinių teisių įgyvendinimo apribojimo teisėtumo sąlyga. Nors pagal šias dvi nuostatas vykdoma kontrolė gali būti atliekama tuo pačiu būdu, jų intensyvumas skiriasi.

90. Tai nurodžius reikia priminti, kad pasidalijamosios kompetencijos srityse, kaip antai vidaus rinkos srityje⁷², Sąjungos teisės aktų leidėjui tenka pareiga nustatyti priemones, kurių, jo nuomone, reikia siekiamiems tikslams pasiekti, laikantis ESS 5 straipsnyje nustatytų subsidiarumo ir proporcingumo principų⁷³.

91. Šiuo atveju Komisija, vadovaudamasi Protokolo dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo 5 straipsniu, nurodė motyvus, pagrindžiančius Direktyvos 2006/24 priėmimą atsižvelgiant į proporcingumo principą, kaip tai matyti iš 2005 m. rugsėjo 21 d. jos pasiūlymo⁷⁴.

92. Vis dėlto *High Court* klausia ne to, ar Komisija šioje byloje įvykdė savo išpareigojimus, bet ar pati Direktyva 2006/24 atitinka ESS 5 straipsnio 4 dalies reikalavimus.

93. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Sąjungos teisės aktas gali būti pripažintas proporcingu tik jei šiuo aktu įgyvendintos priemonės būtų tinkamos siekiamiems tikslams pasiekti ir neviršytų to, kas būtina jiems pasiekti⁷⁵.

71 — Šiuo klausimu J. Bast ir A. von Bogdandy „Artikel 5“, Grabitz, Hilf ir Nettesheim (leid.) *Das Recht der Europäischen Union*, 50. Lieferung 2013, Beck; R. Streinz „Artikel 5“, R. Streinz (leid.), EUV/AEUV, 2-asis leidimas, Beck, 2012.

72 — Žr. SESV 4 straipsnio 2 dalies a punktą.

73 — Žr. 2012 m. kovo 29 d. Sprendimo *Komisija prieš Lenkiją* (C-504/09 P) 79 punktą ir Sprendimo *Komisija prieš Estiją* (C-505/09 P) 81 punktą.

74 — Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl duomenų, tvarkomų teikiant viešąsias elektroninių ryšių paslaugas, saugojimo ir iš dalies pakeičiančios Direktyvą 2002/58/EB pasiūlymas (COM(2005) 438 final).

75 — Be kita ko, žr. 2005 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *ABNA ir kt.* (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04, Rink. p. I-10423) 68 punktą; 2010 m. birželio 8 d. Sprendimo *Vodafone ir kt.* (C-58/08, Rink. p. I-4999) 51 punktą ir minėto Sprendimo *Volker und Markus Schecke ir Eifert* 74 punktą.

94. Šiuo požiūriu *High Court* prejudicinis klausimas yra ypač sudėtingas. Nagrinėjamu atveju nagrinėtina, ar Direktyvoje 2006/24 įtvirtintų priemonių proporcingumą pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį reikia vertinti atsižvelgiant į du tikslus, kurių ja siekiama, t. y. suderinti nacionalinius teisės aktus užtikrinant tinkamą vidaus rinkos veikimą ir garantuoti duomenų prieinamumą baudžiamajam persekiojimui, ar, atvirkščiai, tik į vieną tikslą, tiesiogiai susijusiu su jos priėmimo teisiniu pagrindu.

95. Tam reikia atskirti jos pagrindinį tikslą⁷⁶, t. y. vidaus rinkos veikimą, nuo galutinių ja siekiamų tikslų – juos galima vadinti įvairiai, bet jie nėra vyraujantys. Tiksliau, pirma reikia išnagrinėti Direktyvos 2006/24 proporcingumą tiek, kiek ja nustatomos „kuriamojo“ poveikio pareigos elektroninių ryšių paslaugų teikėjams rinkti ir saugoti duomenis ir užtikrinti jų prieinamumą, lyginant su minėtų pareigų suderinimo poreikiu.

96. Šiuo klausimu visų pirma reikia priminti, kad Teisingumo Teismo atliekamos Sąjungos teisės aktų leidėjo priimtų priemonės tinkamumo teisminės kontrolės apimtis yra tiesiogiai susijusi su pastarojo turima diskrecija⁷⁷. Teisingumo Teismas ne kartą pripažino, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas srityse, kur jo veiksmams būdingas politinio, ekonominio ar socialinio pobūdžio pasirinkimas ir būtini sudėtingi vertinimai ir skaičiavimai, kaip antai bendra žemės ūkio politika⁷⁸ arba bendra prekybos politika⁷⁹, turi plačią diskreciją⁸⁰, todėl teismo kontrolė jose yra ribota. Jis neturi aiškintis, ar priimta priemonė buvo vienintelė arba geriausia iš galimų, – jam reikia tik patikrinti, ar ji remiasi objektyviais veiksniais⁸¹ ir nėra akivaizdžiai netinkama siekiamam tikslui⁸².

97. Šiuo klausimu neginčijama, kad Direktyva 2006/24 yra tinkama priemonė pirmajam ja siekiamam formaliam tikslui, t. y. užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą. Neginčijama, kad ji pritaikyta panaikinti dabar kylančius ir ateityje dėl valstybių narių teisės aktų kilsiančius elektroninių ryšių paslaugų teikėjų pareigos saugoti duomenis reglamentavimo ir techninius skirtumus⁸³.

98. Be to, atsižvelgiant į institucijų diskreciją, galima pripažinti, kad Direktyva 2006/24 atlikto suderinimo labai reikėjo siekiant sumažinti elektroninių ryšių paslaugų teikėjams įtvirtintų reikalavimų reglamentavimo ir techninius skirtumus, susijusius su saugotinų duomenų rūšimis, trukme ir saugojimo sąlygomis⁸⁴.

99. Galiausiai reikia išnagrinėti, ar Direktyva 2006/24 gali būti pripažįstama proporcinga pagal siaurąją šios sąvokos reikšmę.

76 — Minėto Sprendimo *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* 85 punkte Teisingumo Teismo pasirinktas apibrėžimas.

77 — Visų pirma žr. 2009 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Azienda Agricola Disarò Antonio ir kt.* (C-34/08, Rink. p. I-4023) 76–83 punktus.

78 — Ten pat, 76 punktą ir nurodyta teismo praktika.

79 — Visų pirma žr. 1998 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *Jungtinė Karalystė prieš Tarybą* (C-150/94, Rink. p. I-7235).

80 — Be kita ko, žr. 2007 m. vasario 1 d. Sprendimo *Sison prieš Tarybą* (C-266/05 P, Rink. p. I-1233) 32–34 punktus; 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.* (C-127/07, Rink. p. I-9895) 57 punktą ir minėto Sprendimo *Vodafone ir kt.* 52 punktą.

81 — Žr. minėto Sprendimo *Vodafone ir kt.* 53 punktą.

82 — Be kita ko, žr. 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Jippes ir kt.* (C-189/01, Rink. p. I-5689) 82 ir 83 punktus; 2002 m. gruodžio 10 d. sprendimo *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, Rink. p. I-11453) 123 punktą; 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Alliance for Natural Health ir kt.* (C-154/04 ir C-155/04, Rink. p. I-6451) 52 punktą ir 2011 m. liepos 28 d. Sprendimo *Agrana Zucker* (C-309/10, Rink. p. I-7333) 84 punktą.

83 — Žr. Direktyvos 2006/24 6 konstatuojamąją dalį.

84 — Žr. Direktyvos 2006/24 6 konstatuojamąją dalį. Taip pat žr. 2011 m. balandžio 18 d. Komisijos Europos Parlamentui ir Tarybai pateiktos Duomenų saugojimo direktyvos (Direktyva 2006/24/EB) taikymo vertinimo ataskaitos (COM(2011) 225 galutinis) (toliau – Direktyvos 2006/24 vertinimo ataskaita) 3.2 punktą.

100. Pasiėkus šį paskutinį Direktyvos 2006/24 proporcingumo pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį nagrinėjimo etapą reikia pripažinti, kad intervencijos į pagrindinių teisių reglamentavimo sritį intensyvumas, kuris būdingas iš Direktyvos 2006/24 įgyvendinimo kylančiam valstybių narių įpareigojimo riboti teisę į privataus gyvenimo gerbimą, akivaizdžiai neatitinka tikslo užtikrinti vidaus rinkos veikimą, kuris yra pagrindinis šios direktyvos tikslas⁸⁵, pateisinęs jos priėmimą pagal EB 95 straipsnį. Šiuo atveju negalima nuvertinti dėl Direktyvos 2006/24, t. y. jos kuriamojo pobūdžio, daromo poveikio valstybių narių kompetencijai reglamentuoti ir užtikrinti pagrindinių teisių turinį.

101. Kaip jau minėjau, Direktyvoje 2006/24 įtvirtinta pareiga elektroninių ryšių paslaugų teikėjams rinkti ir saugoti duomenis nukrypstama nuo Direktyvoje 95/46 ir Direktyvoje 2002/58 įtvirtintų principų, todėl ji yra akivaizdus teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas, kuriuo valstybės narėms paliekama pačioms pasirūpinti, kaip iš tiesų užtikrinti pagrindines teises.

102. Todėl akivaizdus teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas, kurį dėl Direktyvos 2006/24 kuriamojo poveikio valstybės narės privalo įtraukti į savo teisės sistemas, atrodo neproporcingas, palyginti su vieninteliu tikslu užtikrinti vidaus rinkos veikimą, nors taip pat reikia pripažinti, kad toks rinkimas ir saugojimas yra pakankamos ir netgi būtinos priemonės norint pasiekti galutinį minėtos direktyvos tikslą užtikrinti tokių duomenų prieinamumą sunkių nusikalstamų veikų tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui. Apibendrinant reikėtų pasakyti, kad Direktyva 2006/24 neatitinka proporcingumo sąlygos dėl tų pačių priežasčių, kurios pateisino jai pasirinktą teisinį pagrindą. Paradoksalu, kad tais pačiais motyvais, kuriais patvirtinamas minėtos direktyvos teisinis pagrindas, galima pagrįsti jos neproporcingumą.

103. Tačiau klausimas tampa sudėtingesnis, kai tenka atsižvelgti į tai, jog „vyraujantis“ tikslas nėra „vienintelis“, nors pirmasis ir turėjo lemiamą vaidmenį nustatant tinkamą teisinį pagrindą. Tokiu atveju tenka pripažinti, kad nagrinėjant Direktyvos 2006/24 proporcingumą pagal ESS 5 straipsnio 4 dalį iš tiesų yra galimybė atsižvelgti į šia direktyva siekiamą galutinį sunkių nusikalstamų prevencijos tikslą. Taigi nesunku įsivaizduoti, kad Direktyva 2006/24, kaip Sąjungos teisės aktas, kurio proporcingumas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį kol kas nenagrinėjamas, gali būti vertinama pagal ESS 5 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą proporcingumo kriterijų ir pripažįstama pakankama, būtina ir netgi proporcinga siaurąja prasme.

104. Galiausiai reikia atsakyti į klausimą, ar Sąjungos teisės akto proporcingumo siaurąja prasme problemas, siejamas su jo pagrindiniu tikslu, būtų galima išspręsti atsižvelgus į „antraeilį“ tikslą. Į šį klausimą atsakyti nėra paprasta, nes nagrinėjamo teisės akto teisinis pagrindas pripažintas teisėtu atsižvelgus būtent į jo pagrindinį tikslą.

105. Vis dėlto, atsižvelgdamas į tai, kad Direktyvos 2006/24, kaip pagrindinių teisių įgyvendinimą ribojančio teisės akto, proporcingumas turi būti patikrintas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, manau, jog nagrinėjamose bylose nereikia pateikti galutinio atsakymo į šį klausimą.

C – Dėl iš Chartijos 52 straipsnio 1 dalies kylančių reikalavimų (antrasis klausimas byloje C-293/12 ir pirmasis klausimas byloje C-594/12)

106. Kaip esu pažymėjęs anksčiau, Direktyvoje 2006/24, kuria suderinami valstybių narių priimti teisės aktai, susiję su Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybe, įtvirtinama nuo šios direktyvos ir Direktyvos 95/46 principų iš dalies nukrypstanti tvarka ir užtikrinama teisė į asmens duomenų apsaugą, taip pat, vertinant plačiau, teisė į privataus gyvenimo gerbimą.

85 — Žr. minėto Sprendimo Airija prieš Parlamentą ir Tarybą 85 punktą.

107. Apskritai, Direktyvoje 2006/24 įtvirtintas teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas gali būti priimtinas tik jei jis atitinka Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sąlygas, taigi jis turi būti „numatytas įstatymo“, tiksliau, atitikti įstatymo kokybės reikalavimus, nekeisti šios teisės esmės ir būti proporcingas, t. y. būtinas ir tikrai atitinkantis Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingas kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

1. Dėl įstatymo kokybės

108. Šiuo atveju net nebūtina pažymėti, kad atsižvelgiant į tai, jog duomenų rinkimas ir saugojimas, siekiant užtikrinti jų prieinamumą, yra numatytas Direktyvoje 2006/24, iš to kylanti teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimą reikia pripažinti formaliai numatytu įstatymo, kaip tai suprantama pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį.

109. Tai nurodžius reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į Chartijos 52 straipsnio 3 dalį, Teisingumo Teismo taikoma sąlyga – būti „numatytam įstatymo“ – turi būti artima vartojamai Europos Žmogaus Teisių Teismo, t. y. sąlygai, kuri yra platesnė nei vien formalus reikalavimas ir apima įstatymo tikslumo trūkumą („įstatymo kokybė“)⁸⁶, jei ji galima įvardyti taip supaprastintai⁸⁷.

110. Iš tiesų toks nagrinėjimas galėtų būti atliekamas ir detalai vertinant apribojimo proporcingumą⁸⁸. Vis dėlto, siekdamas laikytis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje taikomo požiūrio, manau, kad jei nepakanka kitų priežasčių, turėčiau pasirinkti pirmąjį variantą.

111. Laikantis platesnio nei formalus reikalavimo, pagal kurį bet koks apribojimas turi būti numatytas įstatymo, reikia atsakyti į klausimą, ar kartu su Direktyvoje 2006/24 įtvirtintais pagrindinių teisių įgyvendinimo apribojimais numatytos pakankamai detalizuotos tokiems apribojimams būtinos garantijos.

112. Direktyvos 2006/24 4 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės privalo patvirtinti priemones siekdamas užtikrinti, kad saugomi duomenys kompetentingoms nacionalinėms institucijoms būtų teikiami tik konkrečiais atvejais ir laikantis nacionalinės teisės. Antrajame sakinyje nurodyta, kad „atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisės ar viešosios tarptautinės teisės ir visų pirma EŽTK, kaip ją aiškina Europos žmogaus teisių teismas, atitinkamas nuostatas, kiekviena valstybė narė, laikydamosi būtinumo ir proporcingumo reikalavimų, savo nacionalinėje teisėje nustato tvarką ir sąlygas, kurių turi būti laikomasi siekiant gauti prieigą prie saugomų duomenų“.

113. Norėčiau dar kartą pakartoti, kad sunkumai, su kuriais susiduriama nagrinėjant Direktyvą 2006/24, susiję su tuo, jog ja nustatoma tik pareiga elektroninių ryšių paslaugų teikėjams rinkti ir saugoti elektroninių ryšių srauto ir vietos nustatymo duomenis, ir nenumatomos su prieiga prie tokių saugomų duomenų ir jų naudojimu sietinos garantijos. Dėl pastarosios srities, kaip matėme, Direktyvoje 2006/24 pateikiama blanketinė nuoroda į valstybių narių teisę⁸⁹.

114. Taip apibūdinus nagrinėjamą problemą kyla klausimas, ar reikalavimui, kad bet koks pagrindinių teisių apribojimas būtų „numatytas įstatymo“, įvykdyti pakanka tik tokios blanketinės nuorodos, ar ji turi būti papildyta aiškia nuoroda į Direktyvoje 95/46 ir Direktyvoje 2002/58 užtikrinamas teises.

86 — Reikia pažymėti, kad iki šiol Teisingumo Teismas neturėjo progos išsakyti nuomonės dėl „įstatymo kokybės“ keliamų minimalių reikalavimų turinio ir dėl atitinkamai institucijoms ir Sąjungos valstybėms narėms šiuo klausimu kylančių pareigų.

87 — Šiuo klausimu žr. mano išvados byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Scarlet Extended*, 88–100 punktus.

88 — Kaip tai padarė *Bundesverfassungsgericht* minėto 2010 m. kovo 2 d. sprendimo 197–203 punktuose.

89 — Šiuo klausimu taip pat žr. minėtą Sprendimą *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą*.

115. Šiuo klausimu visų pirma svarbu pažymėti, kad situacijos, kai Sąjunga priima teisės aktą, kuriuo suderinamos daugelio valstybių narių vienbalsiai priimtose teisės nuostatos, negalima lyginti su situacija, kai Sąjunga nusprendžia papildomai numatyti, kad tokie teisės aktai būtų taikomi visuotinai.

116. Pirmuoju atveju Sąjunga gali veikti taip, kaip ir Direktyvos 2002/58 atveju, t. y. iš esmės palikdama nacionalinės teisės aktų leidėjams užduotį užtikrinti, kad jų pačių iniciatyva priimtuose teisės aktuose, kuriais ribojamos pagrindinės teisės, būtų įtvirtintos visos būtinos garantijos, kad šie apribojimai ir jų taikymas („prieiga“) atitiktų visus įstatymo kokybės ir proporcingumo principo reikalavimus.

117. Antruoju atveju, atvirkščiai, kai pagrindinių teisių apribojimas kyla iš pačios Sąjungos teisės aktų, taigi atsakomybė už jį tenka pačiai Sąjungai, Sąjungos teisės aktų leidėjui tenkanti atsakomybė yra visiškai kitokia. Direktyvos atveju akivaizdu, kad situacijose, kaip antai nagrinėjama, valstybėms narėms teks detalizuoti su pagrindinių teisių suvaržymais siejamas garantijas. Tačiau manytina, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turi imtis vadovaujamo vaidmens nustatant pačias garantijas. Įstatymo kokybės reikalavimo laikymąsi reikia nagrinėti vadovaujantis būtent tokiu požiūriu.

118. Kitaip tariant, perėjimas nuo savanoriškos sistemos, kurią buvo galima nustatyti pagal Direktyvos 2002/58 15 straipsnį, prie nuo tam tikro momento privalomos sistemos, kokia įtvirtinta Direktyvoje 2006/24, turėjo būti atliktas kartu išplėtojant ir garantijas, todėl Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo bendrais bruožais apibūdinti, kaip valstybės narės turėtų įgyvendinti didelius įgaliojimus prieigos prie duomenų ir jų naudojimo srityje ir pateikti atitinkamų principų specifikaciją.

119. Iš tiesų šiuo klausimu visų pirma svarbu pažymėti, kad Direktyvoje 95/46 ir Direktyvoje 2002/58 nurodyta, jog nustatytos teisės ribojančios priemonės, kurias gali priimti valstybės narės, turi būti teisėkūros pobūdžio⁹⁰. Tačiau Direktyvoje 2006/24 pateikiama tik antraeilė nuoroda į šį formalų reikalavimą⁹¹ ir taip susilpnintas direktyvose, kurių išlygas ji nustato, įtvirtintas garantijų lygis⁹².

120. Iš tiesų, kai Sąjungos teisės aktų leidėjas priima teisės aktą, kuriame įtvirtinamos pareigos, akivaizdžiai apribojančios Sąjungos piliečių pagrindines teises, jis negali palikti valstybėms narėms pareigos nustatyti tokius apribojimus galinčias pateisinti garantijas. Jis negali apsiriboti pavedimu kompetentingoms valstybių narių įstatymų leidybos ir (arba) administracinėms institucijoms, kad šios prireikus priimtų tokio teisės akto įgyvendinimo priemones ir apibrėžtų tokias garantijas, ir negali manyti, kad viską užtikrins už konkretų taikymą atsakingos teisminės institucijos. Jis turi prisiimti visą jam tenkančią atsakomybės dalį, nustatydamas bent principus, kuriais turėtų būti vadovujamasi nustatant, įtvirtinant, taikant ir kontroliuojant šių garantijų laikymąsi, kitaip Chartijos 51 straipsnio 1 dalies nuostatos netektų prasmės.

90 — Žr. Direktyvos 95/46 54 konstatuojamąją dalį ir 13 straipsnio 1 ir 2 dalis bei Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalį.

91 — Vienintelė nuoroda į šį reikalavimą Direktyvoje 2006/24 įtvirtinta 17 konstatuojamojoje dalyje, kurioje pažymima, jog svarbu, kad valstybės narės imtųsi *teisinių priemonių*, siekdamos užtikrinti, kad saugomi duomenys būtų teikiami tik kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, laikantis nacionalinės teisės aktų ir visapusiškai gerbiant atitinkamų asmenų pagrindines teises. Vis dėlto šis teiginys nėra įtvirtintas atitinkamoje Direktyvos 2006/24 4 straipsnio nuostatoje.

92 — Reikia priminti, kad, kaip nurodė Teisingumo Teismas, be kita ko, iš Direktyvos 95/46 10 konstatuojamosios dalies ir 1 straipsnio matyti, kad ja taip pat siekiama ne sumažinti galiojančiomis nacionalinės teisės nuostatomis numatytą apsaugą, o priešingai – užtikrinti aukštą su asmens duomenimis susijusių pagrindinių laisvių ir teisių apsaugos lygį Sąjungoje; žr. minėto 2010 m. kovo 9 d. Sprendimo *Komisiija prieš Vokietiją* 22 punktą.

121. Jau ne kartą minėta, kad Direktyvoje 2006/24, kaip nurodyta jos 4 straipsnyje⁹³, nereglamentuojama *prieiga*⁹⁴ prie surinktų ir saugomų duomenų ir jų naudojimas, nes to šioje direktyvoje nebuvo galima padaryti dėl valstybių narių ir Sąjungos kompetencijų padalijimo⁹⁵. Tačiau dabar reikia atsakyti būtent į klausimą, ar Sąjunga *gali*⁹⁶ priimti tokią priemonę, kaip nagrinėjama pareiga rinkti ir saugoti duomenis tam tikrą laiką, bet neapibrėžti jos bent principais išreikštomis garantijomis, susijusiomis su prieigos prie tokių duomenų ir jų naudojimo sąlygomis. Būtent toks prieigos prie surinktų ir saugomų duomenų bei jų naudojimo sąlygų apibrėžimas leistų nustatyti konkrečią šio apribojimo apimtį ir tai, ar konstitucingumo požiūriu šis apribojimas yra leistinas, ar ne.

122. Iš tiesų yra glaudus ryšys tarp konkretaus pareigos rinkti ir saugoti duomenis įgyvendinimo būdo ir sąlygų, kurioms esant šie duomenys prireikus gali būti suteikiami kompetentingoms nacionalinėms valdžios institucijoms ir jų naudojami. Netgi galima teigti, kad neįvertinus galimo šios prieigos ir naudojimo būdo iš tiesų negalima priimti pagrįsto sprendimo dėl nagrinėjamo rinkimo ir saugojimo sukeliama apribojimo.

123. Net atsižvelgus į tai, kad Direktyvos 2006/24 teisinis pagrindas buvo užtikrinti tinkamą vidaus rinkos veikimą ir kad į jos nuostatas nebuvo galima įtraukti visų prieigos prie duomenų ir jų naudojimo ypatumų, dėl kuriamojo šioje direktyvoje įtvirtintos pareigos rinkti ir saugoti duomenis poveikio ji turėjo būti papildyta būtinu ir nepakeičiamu priedu, kuriame įtvirtintos kelios pagrindinės garantijos. Šiuo atveju nepakanka bendros nuorodos į valstybes nares ir to negali ištaisyti Direktyvoje 95/46⁹⁷ arba Pamatiniame sprendime 2008/977⁹⁸ įtvirtintas apsaugos mechanizmas, nes jis negali būti taikomas.

124. Net pripažįstant generalinio advokato Y. Bot išvadoje minėtoje byloje *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą* nurodytą skirtumą ir pritariant jo nuomonei, kad bent jau tuomet buvo sunku įtraukti garantijas dėl prieigos prie saugomų duomenų, niekas neprieštarauja tam, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, apibrėždamas pareigą rinkti ir saugoti duomenis, ją papildytų keliomis bent jau principais išreikštomis garantijomis, kurias turėtų įgyvendinti valstybės narės, kad būtų galima apibrėžti šių duomenų naudojimą ir kartu nustatyti konkrečią priemonę ir išsamų jos lemiamo apribojimo turinį.

125. Taigi, nors ir nereikėjo įtvirtinti išsamaus reguliavimo, Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo nustatyti pagrindinius principus, kuriais turėtų būti vadovaujamasi nustatant prieigos prie surinktų ir saugomų duomenų ir jų naudojimo minimalias garantijas, įskaitant tas, kurios nurodytos toliau.

126. Atsižvelgdamas į apribojimo dydį, Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo nustatyti nusikalstamos veikos, galinčios pateisinti kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų prieigą prie surinktų ir saugomų duomenų, apibūdinimo gaires, suteikdamas jai daugiau tikslumo, nei atsispindi sąvokoje „sunkūs nusikaltimai“⁹⁹.

93 — Direktyvos 2006/24 4 straipsnyje patikslinama, kad valstybės narės turi užtikrinti, jog saugomi duomenys „kompetentingoms nacionalinėms institucijoms būtų teikiami tik konkrečiais atvejais ir laikantis nacionalinės teisės“, ir, tiksliau, savo nacionalinėje teisėje nustatyti „tvarką ir sąlygas, kurių turi būti laikomasi siekiant gauti prieigą prie saugomų duomenų“.

94 — Paryškinta mano.

95 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato Y. Bot išvados byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Airija prieš Parlamentą ir Tarybą*, 122 ir paskesnius punktus. Taip pat žr. Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmą įtrauką ir Pamatinį sprendimą 2008/977.

96 — Paryškinta mano.

97 — Dėl asmens duomenų tvarkymo, kai vykdomi valstybės veiksmai, susiję su baudžiamąja teise, visuomenės arba valstybės saugumu, žr. Direktyvos 95/46 3 straipsnio 2 dalies pirmą įtrauką.

98 — Žr. minėto pamatinio sprendimo 7 ir 9 konstatuojamąsias dalis bei 1 straipsnio 2 dalį.

99 — Žr. Direktyvos 2006/24 21 konstatuojamąją dalį ir 1 straipsnio 1 dalį.

127. Reikėjo, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatytų valstybių narių teisės aktų, kuriais reglamentuojamas prieigos prie surinktų ir saugomų duomenų suteikimas, gaires ir suteiktų šią teisę tik teisminėms¹⁰⁰ ar bent jau nepriklausomoms institucijoms arba, nesant galimybės, kiekvienam prieigos prašymui įtvirtindamas teisminių arba nepriklausomų institucijų kontrolę, pagal kurią prieigos prašymai būtų nagrinėjami atskirai tam, kad būtų suteikti tik reikalingi duomenys.

128. Be to, buvo galima tikėtis, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas įtvirtins principą, jog tam tikromis ypatingomis aplinkybėmis valstybės narės galėtų numatyti prieigos prie saugomų duomenų išimtis arba griežtesnes prieigos sąlygas, kai tokia prieiga galėtų pažeisti Chartijoje užtikrinamas pagrindines teises, pavyzdžiui, teisę į medicininę paslaptį.

129. Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo įtvirtinti principą, įpareigojantį teisę į prieigą prie duomenų turinčias valdžios institucijas, pirma, sunaikinti duomenis, kai jie tampa nenaudingi, ir, antra, informuoti su tokia prieiga susijusius asmenis bent jau *a posteriori*, išnykus bet kokiam pavojui, kad ši informacija gali pakenkti šių duomenų naudojimą pateisinančių priemonių veiksmingumui.

130. Įvairių pirma neišsamiai išvardytų garantijų poreikį patvirtina aplinkybė, kad pats Sąjungos teisės aktų leidėjas po Direktyvos 2006/24 priėmimo priėmė Pamatinį sprendimą 2008/977, kuriuo užtikrinama asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsauga ir numatytos būtent tokio pobūdžio garantijos, nors ir tik duomenų persiuntimo tarp valstybių narių atveju. Iš tiesų į Pamatinio sprendimo 2008/977 taikymo sritį nepatenka atvejai, nesusiję su valstybių narių keitimusi duomenimis, kaip tai matyti visų pirma iš jo 9 konstatuojamosios dalies¹⁰¹.

131. Apibendrinant reikėtų pažymėti, kad visa Direktyva 2006/24 yra nesuderinama su Chartijos 52 straipsnio 1 dalimi, nes kartu su šioje direktyvoje įtvirtintais naudojimosi pagrindinėmis teisėmis apribojimais, kylančiais iš joje įtvirtintos pareigos saugoti duomenis, nėra numatyti būtinieji principai, kuriais turi būti vadovaujama apibrėžiant prieigą prie minėtų duomenų ir jų naudojimui reikalingas garantijas.

132. Šiuo klausimu taip pat svarbu pažymėti, kad tai, jog valstybės narės dažnai savo iniciatyva ir laikydamosi nacionalinės teisės sistemos reikalavimų įtvirtino pačia Direktyvoje 2006/24 nereglamentuojamas garantijas¹⁰², be abejo, yra aplinkybė, į kurią, kaip matysime toliau, bus atsižvelgta, tačiau ji tikrai negali atleisti nuo atsakomybės Sąjungos teisės aktų leidėjo.

100 — Pagal Direktyvos 2006/24 4 straipsnį prieiga prie saugomų duomenų gali būti suteikta tik kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, o tai reiškia, kad minėta prieiga nebūtinai suteikiama tik teisminėms institucijoms.

101 — Taip pat žr. Pamatinio sprendimo 7 konstatuojamąją dalį ir 1 straipsnio 2 dalį.

102 — Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2006/24 perkėlimas skirtingose valstybėse narėse neišvengė įvairių sunkumų, kaip matyti iš sprendimų, priimtų *Curtea Constituțională* (Rumunijos Konstitucinis Teismas; žr. 2009 m. spalio 8 d. Sprendimo Nr. 1.258 vertimą į anglų kalbą http://www.ccr.ro/files/products/D1258_091.pdf), *Bundesverfassungsgericht* (Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas; žr. minėtą 2010 m. kovo 2 d. sprendimą), *Ústavní Soud* (Čekijos Konstitucinis Teismas; žr. 2011 m. kovo 22 d. Sprendimo Pl. ÚS 24/10 vertimą į anglų kalbą http://www.usoud.cz/en/decisions/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=40&cHash=bbaa1c5b1a7d6704af6370fdfce5d34c), *Varhoven administrativen sad* (Bulgarijos Vyriausiasis Administracinis Teismas; žr. 2008 m. gruodžio 11 d. Sprendimą Nr. 13627) ir *Anotato Dikastirio tis Kypriakis Dimokratias* (Kipro Aukščiausiasis Teismas; žr. 2011 m. vasario 1 d. Sprendimą Nr. 183(I)/2007). Prašymai priimti sprendimą buvo pateikti *Alkotmánybíróság* (Vengrijos Konstitucinis Teismas; žr. „Hungarian Data Retention Law – Challenged at the Constitutional Court“, *EDRI-Gram* Nr. 6.11, 2008 m. birželio 4 d.) ir *Ustavno sodišče* (Slovėnijos Konstitucinis Teismas; žr. „Slovenia: Information Commissioner challenges the Data Retention Law“, *EDRI-Gram* Nr. 11.6, 2013 m. kovo 27 d.).

2. Dėl proporcingumo pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį

133. Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje reikalaujama ne tik, kad bet koks teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas būtų „numatytas įstatymo“, bet ir kad jis vyktų tik griežtai laikantis proporcingumo principo. Šis proporcingumo reikalavimas, kaip minėta anksčiau, Chartijos taikymo atveju igauna ypač svarbią reikšmę, kuri jam nebūdinga taikant ESS 5 straipsnio 4 dalį. Iš tiesų, Chartijoje įtvirtintas ne proporcingumas, kaip bendrasis Sąjungos veikimo principas, o daug konkretesnė proporcingumo, kaip kiekvieno pagrindinių teisių apribojimo sąlygos, sąvoka.

134. Atsižvelgdamos į tokį požiūrį, Sąjungos institucijos gali siekti Direktyvoje 2006/24 nurodyto tikslo, t. y. užtikrinti, kad saugomi duomenys būtų prieinami sunkių nusikaltimų baudžiamajam persekiojimui, tik jei tai suderinama, be kita ko, su teise į privataus gyvenimo gerbimą¹⁰³.

135. Vis dėlto reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į anksčiau nagrinėtus reikalavimus, pagal kuriuos „įstatymas“ turi apimti bent jau principų įtvirtintas pakankamas garantijas, susijusias su prieiga prie elektroninių ryšių paslaugų teikėjų surinktų ir saugomų duomenų ir jų naudojimo, paties Direktyvoje 2006/24 įtvirtinto duomenų saugojimo proporcingumo, išskyrus vieną išimtį, nebereikia labai išsamiai nagrinėti daugiau, nei nurodyta toliau.

136. Iš tiesų Direktyva 2006/24 siekiama visiškai teisėto tikslo, t. y. užtikrinti, kad duomenys būtų prieinami ir saugomi sunkių nusikaltimų tyrimo, atskleidimo ir baudžiamojo persekiojimo tikslu ir, atsižvelgiant į ribotą Teisingumo Teismo šiuo klausimu vykdomą kontrolę, ji gali būti pripažinta tinkama ir, išskyrus garantijas, kurios joje turėjo būti numatytos, būtina šiam galutiniam tikslui pasiekti¹⁰⁴. Būtent šios garantijos, be kita ko, gali pateisinti Direktyvos 2006/24 5 straipsnyje įtvirtintą iš tiesų labai ilgą duomenų, kuriuos reikia saugoti, kategorijų sąrašą.

137. Tai, kad Direktyvos 2006/24 poveikio galima būtų išvengti taikant tam tikras ryšio priemones, žinoma, be abejonės, gerokai sumažina paties joje įtvirtinto srauto ir vietos nustatymo duomenų mechanizmo efektyvumą, ypač organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo srityse. Vis dėlto negalima teigti, kad pats duomenų rinkimas ir saugojimas yra visiškai netinkamas siekti nustatytų tikslų. Teisingumo Teismas taip pat negali nuspręsti, kad su vykstančiais elektroniniais ryšiais susijusių duomenų rinkimas ir saugojimas yra akivaizdžiai visiškai nenaudingas.

138. Vis dėlto, vertinant priemonės būtinumą, reikia pabrėžti Direktyvos 2006/24 14 straipsnio nuostatą, pagal kurias Komisija turi pateikti *vienkartini*¹⁰⁵ šios direktyvos taikymo vertinimą¹⁰⁶, be kita ko, vadovaudamasi pagal jos 10 straipsnį valstybių narių pateiktais statistiniais duomenimis, svarbą, šio vertinimo pagrindu prireikus pasiūlyti galimus pakeitimus, ypač dėl duomenų, kurie turi būti renkami ir saugomi, kategorijų sąrašo ir saugojimo laikotarpių.

139. Šiuo klausimu ir atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje 2006/24 nėra jokios galiojimo pabaigą (*sunset clause*) numatančios nuostatos, Sąjungos teisės aktų leidėjas turi reguliariai iš naujo įvertinti joje įtvirtintą akivaizdų teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimą pateisinančias aplinkybes, nes tai suteikia jam galimybę išnagrinėti, ar šios aplinkybės nepasikeitė, ir pakeisti ar net panaikinti minėtą apribojimą.

140. Tai nurodęs, pateiksiu prieštaravimą dėl Direktyvos 2006/24 6 straipsnio, kuriame nustatomas surinktų duomenų saugojimo laikotarpis, proporcingumo.

103 — Žr. minėto Sprendimo *Volker und Markus Schecke ir Eifert* 76 punktą.

104 — Direktyvos 2006/24 9 konstatuojamojoje dalyje šiuo klausimu pažymima, kad jis pasitvirtino kaip „būtina ir veiksminga teisėsaugos institucijų tyrimo priemonė keliose valstybėse narėse, visų pirma tiriant sunkius nusikaltimus, pavyzdžiui, organizuotą nusikalstamumą ir terorizmą“. Šiuo klausimu žr. Direktyvos 2006/24 vertinimo ataskaitą.

105 — Paryškinta mano.

106 — Komisija įvykdė savo pareigą šiuo klausimu, paskelbdama Direktyvos 2006/24 vertinimo ataskaitą.

141. Direktyvos 2006/24 6 straipsnyje įtvirtinami pagrindiniai ja derinamo arba nustatomo duomenų saugojimo kriterijai, t. y. duomenų saugojimo laikotarpiai. Iš tiesų visi išsaugoti duomenys po tam tikro laiko turi būti sunaikinti – kitaip būti negali. Vis dėlto, kitaip nei Direktyvoje 2002/58, kurios 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad tvarkomi ir saugomi srauto duomenys turi būti sunaikinti arba pakeisti taip, kad taptų anoniminiai, kai šie duomenys nebėra reikalingi pranešimui perduoti¹⁰⁷, pareiga užtikrinti duomenų sunaikinimą kyla ne beveik tuoj pat, bet tik praėjus tam tikram laikotarpiui. Valstybės narės turi užtikrinti, kad surinkti duomenys būtų saugomi tam tikrą laikotarpį, kuris bet kuriuo atveju negali būti trumpesnis nei šeši mėnesiai ir, išskyrus Direktyvos 2006/24 12 straipsnyje įtvirtintą išlygą, negali būti ilgesnis nei dveji metai, o konkretaus laikotarpio nustatymas paliekamas nacionaliniams įstatymų leidėjams.

142. Ši nuostata lemia, kad mus dominantis duomenų saugojimas (*data retention*) įgauna tęstinumo dimensiją, kuri yra viena pagrindinių Direktyvoje 2006/24 įtvirtinto teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimo savybių, ypač palyginti su apribojimu, kylančiu dėl duomenų saugojimo *a posteriori* (*data preservation*), kurį įprasta vadinti „*quick freeze*“¹⁰⁸. Tai, kad nagrinėjamų duomenų sankaupos nebūtų prarastos tam tikrą laiką, yra vienas pagrindinių priemonės, kuria siekiama suteikti viešosios valdžios institucijoms galimybę geriau reaguoti į tam tikras sunkias nusikalstamumo formas, elementų. Vis dėlto reikia atsakyti į klausimą, ar Direktyvos 2006/24 6 straipsnyje įtvirtintos sąlygos, pagal kurias nustatoma šešių mėnesių žemutinė ir dvejų metų viršutinė ribos, pakankamai atitinka proporcingumo principo reikalavimus.

143. Todėl, pripažinus įrodytu, jog pati priemonė yra teisėta ir pakankama, reikės dar įvertinti jos būtinumą ir būtent tai, ar nustatytą tikslą būtų galima pasiekti priemone, kuri mažiau ribotų galimybę naudotis nagrinėjama pagrindine teise. Šioje srityje nepakanka vadovautis požiūriu, jog atsakomybė už galimo dvejų metų neviršijančio saugojimo termino nustatymą tenka valstybėms narėms. Pati derinimo tikslais Direktyvoje 2006/24 nustatyta dvejų metų ilgiausio duomenų saugojimo riba turi atitikti proporcingumo reikalavimą. Šiuo požiūriu net nebūtina priminti, kad reikia atsakyti ne į klausimą, ar kovai su sunkiomis nusikalstamomis veikomis būtų labiau pageidautinas ilgesnis, o ne trumpesnis saugojimo ir suteikimo laikotarpis, bet į klausimą, ar vertinant proporcingumą tokia priemonė iš tiesų reikalinga.

144. Šiuo klausimu visų pirma reikia priminti, kad toks visuomet su konkrečiais ir apibrėžtais asmenimis susijęs duomenų kaupimas nenustatytoje skaitmeninės erdvės vietose, koks nagrinėjamas šioje byloje, visuomet turėtų būti pripažįstamas nukrypimu nuo įprastos praktikos. Iš esmės toks su privačiu gyvenimu susijusių duomenų „laikymas“, net jeigu apsiribojama tik laikymu, apskritai neturėtų būti numatytas, o jei jau yra numatytas, tai tik atsižvelgiant į kitus socialinio gyvenimo reikalavimus. Tokia situacija gali būti tik išimtinė ir todėl negali tęstis ilgiau, nei būtina.

145. Saugojimo laikotarpis, kurį galima pripažinti priimtinu pagal proporcingumo principą, negalėtų būti nustatytas, jei teisės aktų leidėjui nebūtų suteikta tam tikra diskrecija. Vis dėlto tai nereiškia, kad šiuo klausimu negalima vykdyti jokios, netgi nedidelės, proporcingumo kontrolės.

146. Šiuo klausimu galėtų būti naudinga priminti, kad žmogaus egzistenciją neišvengiamai apibrėžia ribotas laikas, kuris yra praeities, t. y. jo paties istorijos ir galiausiai jo atminties, bei dabarties, t. y. daugiau ar mažiau nesenos patirties ir to, kas išgyvenama, suvokimo, konvergencija¹⁰⁹. Net jei sunku apibrėžti ribą, skiriančią praeitį nuo dabarties, neabejotina, kad ji yra skirtinga kiekvienam ar

107 — Dėl daugkartinio sunaikinimo principo įtvirtinimo Direktyvoje 2002/58 plačiau žr. jos 22, 23, 26, 27 ir 28 konstatuojamąsias dalis.

108 — Būtent šis saugojimas *a posteriori* yra numatytas, be kita ko, 2001 m. lapkričio 23 d. Budapešte pasirašytoje Europos Tarybos konvencijoje dėl elektroninių nusikaltimų. Dėl šios sampratos žr. Direktyvos 2006/24 vertinimo ataskaitą.

109 — N. Elias „Du temps“, Fayard, 1998, ir H. Rosa „Accélération. Une critique sociale du temps“, La Découverte, 2013.

kiekvienai. Atrodo, kad galimybė skirti dabarties ir praeities suvokimą nekelia abejonių. Supratimas, kad jo paties gyvenimas, būtent „privatus gyvenimas“, yra „įrašomas“, gali paveikti abu suvokimus. Taigi, „įrašytasis gyvenimas“ vertintinas skirtingai, nelygu tai, ar jį suvokiame kaip dabartį, ar kaip mūsų pačių patirties istoriją.

147. Manau, šie argumentai galėtų būti perkelti į Direktyvos 2006/24 6 straipsnio proporcingumo vertinimą. Kadangi visų šios asmeninės dokumentacijos saugojimo tam tikrą laikotarpį principas pripažįstamas teisėtu, lieka atsakyti, ar yra neišvengiama, t. y. būtina, jį nustatyti asmenims laikotarpiu, kuris apima ne vien „dabartį“, bet ir „praeitį“.

148. Šiuo klausimu, puikiai suvokiant tokio požiūrio subjektyvumą, galima pripažinti, kad asmens duomenų saugojimas laikotarpį, kuris „skaičiuojamas mėnesiais“, labai skiriasi nuo laikotarpio, kuris „skaičiuojamas metais“. Pirmasis atitinka laikotarpį, kuris gyvenime suvokiamas kaip dabartis, o antrasis – iš atminties. Vadovaujantis tokiu vertinimu, teisės į privataus gyvenimo gerbimą apribojimas kiekvienu atveju skiriasi ir turi būti galima pateisinti kiekvieno apribojimo būtinumą.

149. Tačiau jei apribojimo būtinybė dabartyje atrodo pakankamai pagrįsta, negaliu niekaip pateisinti apribojimo, kuris turi apimti praeitį. Kalbėdamas konkrečiau ir neneigdamas, jog kai kurioms nusikalstamoms veikoms rengiamasi labai iš anksto, įvairiose Direktyvos 2006/24 6 straipsnio proporcingumą ginančiose pozicijose neižvelgiu jokio pakankamo pagrindo, kodėl valstybių narių turimas nustatyti duomenų saugojimo laikotarpis neturėtų būti trumpesnis kaip vieni metai. Kitaip tariant, laikantis šiam proporcingumo kontrolės etapui visuomet būtino atidumo, nė vienas argumentas manęs neįtikino, kad būtina pailginti duomenų saugojimo laikotarpį daugiau nei iki vienu metų.

150. Galiausiai taip pat reikia pažymėti, kad papildomą argumentą galima rasti pačioje Direktyvoje 2006/24, kurioje nustatytas joje įtvirtinto ilgiausio duomenų saugojimo laikotarpio pratęsimo mechanizmas. Šios direktyvos 12 straipsnyje iš tiesų numatyta galimybė valstybėms narėms, kuriose susidaro šiuo atveju neapibrėžtos ypatingos aplinkybės, pratęsti 6 straipsnyje nurodytą ilgiausią saugojimo laikotarpį. Vis dėlto toks pratęsimas galimas tik ribotam laikotarpiui, turi būti nurodytos jo priežastys ir pranešta Komisijai, ji per šešis mėnesius gali priimti sprendimą dėl numatytų priemonių, t. y. patikrinti, ar jos yra savavališkos diskriminacijos priemonės, ar užslėptas valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimas ir ar jos trukdo veikti vidaus rinkai.

151. Nors pagal Direktyvos 2006/24 12 straipsnio 2 dalį Komisija gali atmesti tokias priemones tik dėl ribotų priežasčių, pratęsimo mechanizmo įtvirtinimas patvirtina tai, kad minėtos direktyvos 6 straipsnyje įtvirtintas iki dvejų metų, nesant ypatingų aplinkybių, galintis trukti ilgiausias duomenų saugojimo laikotarpis yra nebūtinas ir turėtų būti pripažintas nesuderinamu su Chartijos 7 straipsniu ir 52 straipsnio 1 dalimi.

152. Vadinas, Direktyvos 2006/24 6 straipsnis yra nesuderinamas su Chartijos 7 straipsniu ir 52 straipsnio 1 dalimi tiek, kiek juo valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, jog minėtos direktyvos 5 straipsnyje nurodyti duomenys būtų saugomi iki dvejų metų galintį trukti laikotarpį.

D – Dėl trečiojo klausimo byloje C-293/12

153. Atsižvelgiant į atsakymus, pateiktus dėl pirmųjų dvejų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų klausimų grupių, susijusių su Direktyvos 2006/24 teisėtumu, nereikia atsakyti į *High Court* byloje C-293/12 pateiktą trečiąjį klausimą dėl nacionaliniams teismams tenkančių pareigų ištirti ir įvertinti direktyvos nacionalinių perkėlimo priemonių suderinamumą su Chartijoje numatyta apsauga. Vis dėlto, kiek tai gali būti naudinga, manau, kad, kaip pažymėjo visos pastabas šiuo klausimu pateikusios šalys, į minėtą klausimą greičiausiai reikėtų atsakyti teigiamai, atsižvelgiant į

Chartijos 51 straipsnio 1 dalį ir sistemą, kurios dalis ji yra¹¹⁰.

VI – Dėl pripažinimo neteisėtu poveikio laiko atžvilgiu

154. Atsižvelgiant į anksčiau išdėstytoje analizėje padarytas išvadas, lieka išnagrinėti Direktyvos 2006/24 pripažinimo neteisėta pasekmes laiko atžvilgiu.

155. Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnį pradėtame procese Teisingumo Teismui nusprendus, kad Sąjungos institucijų priimtas aktas yra neteisėtas, viena iš tokio sprendimo teisinių padarinių yra šių institucijų pareiga, kuri pagal SESV 266 straipsnį, nagrinėjamu atveju taikytiną pagal analogiją, atsiranda priėmus sprendimą dėl panaikinimo, imtis priemonių nustatytam neteisėtumui panaikinti¹¹¹.

156. Vis dėlto, kai tai pateisina imperatyvios teisinio saugumo nuostatos, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis SESV 264 straipsnio antra pastraipa, kuri procesui pagal SESV 267 straipsnį pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl Sąjungos teisės akto galiojimo taikoma pagal analogiją, turi diskreciją kiekvienu konkrečiu atveju nurodyti, kokią atitinkamo teisės akto poveikį reikia laikyti galutiniu¹¹².

157. Kai Sąjungos teisės aktas pripažįstamas neteisėtu dėl pagrindinių teisių pažeidimo, visų su tokia situacija susijusių skirtingų interesų pusiausvyros reikia ieškoti ypač atidžiai. Šiuo atveju neįkyla abejonių dėl to, kad pagrindinių teisių apribojimu nagrinėjamoje byloje siejami galutiniai tikslai yra tinkami ir neatidėliotini. Kita vertus, konstatuoti pažeidimai yra pavieniai. Pirma, Direktyva 2006/24 neteisėtumas kyla iš to, kad joje nepakankamai apibrėžtos su prieiga prie surinktų ir saugomų duomenų bei jų naudojimu (dėl įstatymo kokybės) siejamos garantijos, tačiau tai galėtų būti pakeista valstybių narių priimtomis perkėlimo priemonėmis. Antra, kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos, valstybės narės paprastai nuosaikiai įgyvendino su ilgiausiu duomenų saugojimo laikotarpiu susijusią savo kompetenciją.

158. Tokiomis aplinkybėmis reikia nuspręsti, kad tam tikri Direktyvos 2006/24 pripažinimo negaliojančia padariniai neatsiranda iki kol Sąjungos teisės aktų leidejas priims konstatuotam negaliojimui ištaisyti būtinas priemones, tačiau su sąlyga, kad šios priemonės bus priimtos per protingą terminą.

VII – Išvada

159. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *High Court* byloje C-293/12 ir *Verfassungsgerichtshof* byloje C-594/12 pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Visa 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB prieštarauja Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 1 daliai tiek, kiek kartu su šioje direktyvoje įtvirtintais naudojimosi pagrindinėmis teisėmis apribojimais, kylančiais iš joje įtvirtintos pareigos saugoti duomenis, nėra numatyti būtini principai, skirti reglamentuoti prieigos prie minėtų duomenų ir jų naudojimui reikalingas garantijas.

110 — Be kita ko, žr. 2010 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Tsakouridis* (C-145/09, Rink. p. I-11979) 50–52 punktus; 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Banif Plus Bank* (C-472/11) 29 punktą ir 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson* (C-617/10) 21 ir 25–30 punktus.

111 — Be kita ko, žr. 2008 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *FIAMM ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* (C-120/06 P ir C-121/06 P, Rink. p. I-6513) 123 punktą.

112 — Be kita ko, žr. 2001 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Silos* (C-228/99, Rink. p. I-8401) 35 punktą ir 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Regie Networks* (C-333/07, Rink. p. I-10807) 121 punktą.

2. Direktyvos 2006/24 6 straipsnis yra nesuderinamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsniu ir 52 straipsnio 1 dalimi tiek, kiek juo valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, jog šios direktyvos 5 straipsnyje nurodyti duomenys būtų saugomi iki dvejų metų galintį trukti laikotarpį.